

הרב זצ"ל הסתכל עלי
בכזה זעזוע עמוק,
שנחלק בעצמותי עד
עצם היום הזה

כ"ק מרן אדמו"ר מ'תולדות משה' שליט"א,
בשיחה מיוחדת לקראת הימים הנוראים

לקראת שבועת מלכתא

פנינים לפרשת כי תבוא | גליון מס' 394 | תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה' | לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

הרב זצ"ל הסתכל עלי בכזה זעזוע עמוק, שזה נחקק בעצמותי עד עצם היום הזה. אתה לא זוכר? איך אפשר לשכוח? זה הרי ט"ז, פרי מגדים! זה תורה! מילא מי שלא למד, נו, הוא לא יודע כי הרי לא לכל אחד יש רוח הקודש, אבל כבר למדת, איך אירע ששכחת?"

כ"ק מרן אדמו"ר מ'תולדות משה' שליט"א, בשיחה מיוחדת לקראת הימים הנוראים

מאת ה. יודלביץ

עם התקרב ימי ראש השנה ויום הכיפורים, פנינו אל כ"ק מרן אדמו"ר מ'תולדות משה' שליט"א, בעיצומם של ימי אלול, על מנת לשמוע מעט דברי חיזוק והתעוררות הנוגעים לימים אלו, כשהרבי כדרכו מתבל את כל דבריו בעובדות מצדיקי הדורות ובמעשים בני זמנינו, כדי לקרב את הרעיונות לשפת המעשה.

"נמצאים אנו בעיצומם של ימי אלול", פותח הרבי את דבריו, "וידוע ומפורסם הרמז של אלול 'אני לדודי ודודי לי', כשכמובן לא מדובר רק בראשי תיבות גרידא, אלא במילים שמבטאות היטב את המשמעות של חודש אלול, להתקרב אל הקב"ה ולהביא את הקב"ה אל תוך הלב שלנו, אני לדודי ודודי לי. לא מספיק רק לבצע מטלות", של קיום התורה ומהצוות, אלא להכניס את הקב"ה ללב, לעבוד את ה' מתוך אהבה וכיסופין, כל אחד ואחד לפי דרגתו, ואין יהודי שפטור מזה ויכול לומר שהוא אינו מחויב בזה, או לא מסוגל להגיע לזה חלילה.

אנחנו התגוררנו ב'בורו פארק' שבניו יורק, אבל אבא שלח אותי ללמוד אצל ה'אראדער רב' - רבה של אראד, שהתגורר בויליאמסבורג. למדתי איתו בימי 'בין הזמנים', ולאחר חצי שנה שוב בימי בין הזמנים.

הרב מאראד היה דבוק מאוד בהלכה, הוא היה פוסק מבוגר, 'א פארציטישער ייד' - כלומר יהודי מהדור הקודם, עם תמימות הונגריה מופלאה.

אני אספר שתי עובדות שנחקקו בעצמותי למרות שהייתי אז ילד: אחרי הפעם הראשונה שסיימתי ללמוד עמו, כשיצאתי החוצה

ולכן, בחודש אלול, שזה זמן שבו אנו רוצים שיהיה 'אני לדודי ודודי לי', זה השער לה' צדיקים יבואו בו, מי שמסוגל לעצמו את המידה הזאת, יכול להגיע לאני לדודי ודודי לי".

כשהייתי ילד כבן 12, החליט אבי מורי שליט"א לשלוח אותי ללמוד שו"ע 'ורה דעה', כמנהג שנהגו רבני הונגריה, להשתדל שבניהם ילמדו 'ורה דעה' לפני הבר מצוה.

אני זוכר שנסעתי פעם עם נהג מונית בבני ברק, וראיתי עליו שהוא שרוי בשמחה גדולה, בהתרגשות מיוחדת, ראו עליו שעובר עליו עפע'ס משהו מיוחד. בטרם הספקתי לשאול, הוא כבר פתח את הפה מעצמו והתחיל לספר: "הסעתי אתמול את זה שיזכה בפיס, הוא ביקש ממני שאקח אותו לבית מפעל הפיס בתל אביב"...

הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל, על איך נהפכים להיות עבדי ה'

"תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה" (דברים כ"ה, מ"ז)
וברש"י: "מרוב כל - בעוד שהיה לך כל טוב"

חז"ל דרשו את הפסוק (תהילים כז, א) "לדוד ה' אורי וישעי" - ש"אורי" הכוונה לראש השנה. וזאת משום שאין "חושך" גדול יותר ממה שבן אדם מסתובב בעולם, ולא יודע מהי תכלית החיים, מה התפקיד שלו בעולם ומה עליו לעשות בשבעים שנות חייו. מאידך גיסא, אדם שיודע את תפקידו בעולם, להיות עבד ה', וביום ראש השנה ממליך את הקב"ה עליו - אין לך "אור" גדול מזה. "אורי - זה ראש השנה!"

איך נהפכים להיות עבדי ה'

עד כאן דיברנו באופן כללי. אולם יש מן הצורך להיכנס קצת לתוך הפרטים, בבחינת "אין בכלל אלא מה שבפרט". איך בן אדם נהיה "עבד ה'?" הרי ברור מאליו כי אם אפשר "ליפול לתוך ראש השנה" ולהיות עבד ה'! ברור שיש צורך לעשות לכך הכנה מראש! העיקרון הוא, שכל אימת שבן אדם ניגש לקיים מצוה, למשל, להניח תפילין או לברך ברכת המזון - אל לו להרגיש שהוא הולך לעשות איזשהו מעשה מצוה ותו לא, אלא עליו להרגיש שזוהי "עבודה" שיש להשקיע בה ריכוז, מחשבה וכוונה. יש להשקיע במצוה את כל הלב והנפש, כדי שזו לא תתקיים בצורה "יבשה" אלא מתוך התלהבות ושמחה.

קיום מצוה בצורה "יבשה" לא תפתח בקרבו של האדם את ההרגשה העילאית שמרגיש עבד ה'! רק מי שישקיע בקיום מצוה את רמ"ח אבריו ואת שש"ה גידיו, ויקיימה בהתלהבות, בשמחה, מתוך ריכוז

המחשבה וכוונות הלב - יוכל לחוות את ההרגשה שהוא עבד ה'. סיפר הרב חייקין זצ"ל: רבי אלחנן וסרמן זצ"ל הי"ד, היה מגיע כל שנה לראדן מראש חודש אלול עד אחרי שמחת תורה, לשהות במחיצתו של ה"חפץ חיים". גם בהיותו כבר ראש ישיבה, גברא רבא, הקפיד להמשיך במנהג זה, ובהגיע ראש חודש אלול היה עוזב הכל ונוסע לרבו, להיות עמו בימי אלול ובימים הנוראים. שנה אחת, בה היה ה"חפץ חיים" כבר זקן מופלג, וכבר לא אמר שיחות ביישיבה, מכל מקום הוא היה נוהג עדיין לומר שיחות מפעם לפעם בביתו. ר' אלחנן ישב ביישיבה ולמד, ולפתע עבר רחש בבית המדרש כי ה"חפץ חיים" עומד לדבר בביתו. רבי אלחנן מיהר ורץ לביתו של ה"חפץ חיים", שהיה כבר מלא וגדוש

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכתיה בע"מ 02-6715501
זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעי"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

**"עקבתי אחרי רבי אלחנן" -
מספר הרב חייקין - "וכל בוקר,
כל בוקר, כשהניח תפילין, היה
אומר את הברכה בדחילו ורחימו,
כל עצמותיו תאמרנה, ממש
געוואלדיג, כמו שאנו אומרים
את ברכת "לשמוע קול שופר"!**

אנחנו עומדים ומתפללים, אומרים ברכות, מקיימים מצוות: בלי מוח, בלי לב, בלי מחשבה, בלי שמחה - המצוה "מתה"! היא לא "מחוברת" עם בורא עולם. ה"חיבור" לבורא עולם הוא רק כאשר משקיעים במצוה "עבודה", משקיעים במצוה לב ונשמה, מתרכזים ומקיימים אותה בכוונה, בהתלהבות ובשמחה.

שמעתי מרבי שמשון פינקוס זצ"ל סיפור על יהודי צדיק, מהצדיקים שבדור. בטרם אספר - אקדים ואומר:

אתם יודעים שה"חזון איש" אמר שאין דבר יותר טוב מאשר "סיפורי צדיקים". אפשר ללמוד מהם דרך בעבודת השם, אפשר באמצעותם להתעורר ולהתחזק, והם נותנים חיות לנפש, אבל - הוסיף ה"חזון איש" ואמר - השאלה היא מאיפה לוקחים מעשים אמיתיים? הרבה סיפורים, לצערנו הרב, אינם אמיתיים... לכן אני מקדים ואומר כי הסיפור הזה, שסיפר הרב פינקוס, הוא אמיתי... הוא טרה, באופן אישי, לברר את אמיתותו:

צדיק זה, עליו נסב הסיפור, היה נוהג להאריך הרבה בתפילת "שמונה עשרה". והנה פעם אחת הוא טס לאמריקה והמטוס עשה חניית ביניים באמצע הדרך. כל הנוסעים ירדו מהמטוס לזמן קצר ומוגבל מראש. הצדיק שיער שמשך הזמן הזה שניתן לנוסעים יספיק לו בכדי להתפלל תפילת מנחה, במתינות ובכוונה הלב, והוא נעמד להתפלל.

אלא שהוא האריך בתפילה, התפלל בדבקות ובערגה, והמטוס "ברח" לו... כל המזוודות שלו נותרו במטוס והוא עומד במקומו ומתפלל... כעבד לפני רבו!

הרב פינקוס, ששמע את המעשה, העיד כי לא התעצל, נסע לצדיק ושאל אותו:

"איך היית מסוגל להתרכז בתפילתך? אתה יודע שהמטוס בורח לך עם כל הפעקאלאך שלך, אולי גם עם הטלית והתפילין שלך, ואתה נשאר פה לבדך, ללא מכרים, וממשיך להתפלל כאילו לא אירע

בציבור גדול של תלמידים. ה"חפץ חיים" מסר שמועס ולאחר שסיים את דבריו - שמע רבי אלחנן תלמיד אחד שאומר לחברו:

"את אותה השיחה, בדיוק, הרב'ה אמר לפני שנה!".

פנה אליו רבי אלחנן ואמר לו: "אינך צודק! השנה היתה תוספת של שמונה מלים! את שמונה המלים האלה והאלה הרב'ה לא אמר בשנה שעברה, ורק השנה הוסיף אותן!..."

כך דיין ודקדק רבי אלחנן בכל מילה ומילה שיצאה מפי קדשו של ה"חפץ חיים". "לא פלא אפוא", מוסיף הרב חייקין ומספר, "שרבי אלחנן היה מדקדק באופן נפלא בכל מילה של תפילה או ברכה שיצאה מפיו, שהרי מדבר הוא עם בורא עולם!

"עקבתי אחרי רבי אלחנן" - מספר הרב חייקין - "וכל בוקר, כל בוקר, כשהניח תפילין, היה אומר את הברכה בדחילו ורחימו, כל עצמותיו תאמרנה, ממש געוואלדיג, כמו שאנו אומרים את ברכת "לשמוע קול שופר"! כך, כאמור, כל בוקר, "להניח תפילין" כמו "לשמוע קול שופר", לא פחות!

כאשר הברכה נאמרת בצורה שכזאת, ובעצם כאשר כל מצוה מתקיימת בצורה שכזאת - הרי זה עולם אחר לגמרי! כך יכול אדם להרגיש שהוא עבד ה'. כך יכול הוא להמליך את הקב"ה עליו, "תמליכוני עליכם", ולהרגיש קשור לקב"ה.

שמעתי מצדיק אחד, רבי משה צינגר זצ"ל, שהיה מזקני גובהרדוק, משל:

בעליו של מפעל אריגה גדול רכש בחוץ לארץ שתי מכוונות אריגה גדולות, בשווי מיליון שקל כל אחת. המכוונות מסוגלות לתת תפוקה אדירה, ובמשך זמן לא רב מידי, הן מכסות את עלותן, ויכולות להביא למפעל רווחים גדולים.

המכוונות הגיעו בשעה טובה ומוצלחת לנמל, הבעלים שילם עליהן את המכס הקבוע בחוק, טבין וטקילין, ושכר שרות הובלות שהביא אותן למפעל. "יום בשורה הוא לנו" - הודיע מנהל המפעל לכל העובדים.

בטקס מפואר התכבד בעל המפעל ללחוץ על כפתור ההפעלה, ולהראות לכל הפועלים את ביצועיה של המכונה.

הוא לחץ על הכפתור, אך... שוד ושבר, המכונה לא עובדת! בדק שוב אם מלאו כראוי את כל הוראות ההפעלה. הכל מאה אחוז, אך המכונה לא עובדת...

במקום נוצרה בהלה גדולה. בעל המפעל מיהר להתקשר למפעל בחוץ לארץ, ממנו רכש את המכוונות, וסיפר להם על התקלה. הם עברו שוב, ביחד. על כל הוראות ההפעלה, אחת לאחת - הכל בסדר גמור, אך המכונה ממאנת לפעול...

"איך מה להיבהל" - אמר יצרן המכוונות - "יש לנו טכנאי ברמת גן, הוא יבוא ויבדוק את העניין וידאג להפעלתה התקינה של המכונה".

תוך פרק זמן קצר הגיע הטכנאי, בדק ובדק, לוחץ כאן לוחץ שם - המכונה "מתה"...

לפתע זעקה אדירה בוקעת מפיו של הטכנאי: "הסתכלו כאן! החוט בחוץ... לא הכנסתם את התקע לתוך השקע! לא חיברתם את המכונה לחשמל! מה פלא שאינה פועלת!"...

האם אפשר לתאר במילים את שמחתו של הזוכה המאושר, שהתבשר שזכה בפרס הגדול?

אני זוכר שנשעתי פעם עם נהג מונית בבני ברק, וראיתי עליו שהוא שרוי בשמחה גדולה, בהתרגשות מיוחדת, ראו עליו שעובר עליו עפעפ'ם משהו מיוחד...

רציתי לשאול אותו אם יש לו איזושהי שמחה במשפחה, אך בטרם הספקתי לשאול, הוא כבר פתח את הפה מעצמו והתחיל לספר: "הסעתי אתמול את זה שזכה בפיס. הוא ביקש ממני שאקח אותו לבית מפעל הפיס בתל אביב. בתחילה לא האמנתי לו, אך לאט לאט אני מתחיל לקלוט שהסיפור נכון... כבוד הרב! מה אומר ומה אדבר" - הוא אומר לי בהתרגשות - "הוא ירד מהמונית בבית מפעל הפיס ואמר לי להמתין לו, וכעבור כמה דקות הוא חוזר למונית ומראה לי ש'ק על סך ארבעה עשר מיליון ... היתה עליו חותמת גדולה של מפעל הפיס..."

רבות! לא היה שייך לעצור אותו... הוא דיבר בכזאת התרגשות... היה אפשר לשמוע את קצב פעימות הלב שלו... העיניים שלו נצצו... וכל זה למה? כי הוא הסיע אתמול את מי שזכה! ואם כן בקל וחומר, ומה נהג מונית זה שלא זכה בכסף - כל כך שמח ומתרגש, זה שזכה במיליונים - על אחת כמה וכמה?

אומר האר"י הקדוש: כך צריכה להראות שמחה של מצווה! כשאנו זוכים לקיים מצוה, שומה עלינו להרגיש כאילו זכינו בזוכה הגדולה של הפיס, כאילו יש לנו את כל הטוב שבעולם! הנחנו היום תפילין - הרווחנו מיליונים! ברכנו בכת המזון - הרווחנו מיליונים! למדנו תורה - הרווחנו מיליונים!

ובאמת האר"י העיד על עצמו, שכל המעלות אליהן הגיע, וכל ההשגות שאותן השיג - היו בזכות שהיה שמח הרבה בשמחה של מצוה! מורי ורבותי!

בכל תפילה, בכל ברכה, עלינו להרגיש שאנו מדברים עם המלך. כך נוכל לומר כל מילה בנחת, בשמחה! כל מצוה שמקיימים עלינו להרגיש שעושים אותה לכבוד השם יתברך! כך נוכל לעשות אותה בחשק, בהתלהבות ובשמחה!

הרי לפנינו, מוראדיגע הכנה לקראת יום הדין.

[מתוך 'דורש טוב' אלול - ראש השנה]

דבר? איך הראש שלך מסוגל להמשיך לעבוד במצב שכזה?" "ואתם יודעים מה ענה לי הצדיק?" - ממשיך הרב פינקוס לספר - "הצדיק ענה לי תשובה שפשוט צריך לקחת חברותא וללמוד אתו ביחד את התשובה! הצדיק ענה לי תשובה באידיש ואני מתרגם אותה לעברית מילה במילה ללא כל שינוי: 'היה לי פה טוב!'" תשובתו היתה בעצם כך: "מה אכפת לי אם האווירון נוסע או לא נוסע, מה משנה לי אם אמצא את הפעקאלאך שלי או לא - בתפילה היה לי כל כך טוב, הרגשתי כזאת מתיקות, עד שכל השאלות האלו לא עניינו אותי בכלל! כשמדברים עם אלוקים מרגישים בכזה נועם, בכזאת קרבת אלוקים עד שלא מיחסים כל חשיבות לכל ענין אחר עלי אדמות!"

חז"ל אומרים במדרש (שיר השירים רבה פרשה ב): "וימינו תחבקני - זו תפילה". בתפילה יכול אדם להרגיש "ואני תפילה", שכל כולו נסחף פנימה אל עומקה, אל מתיקותה, עד כדי שהוא מרגיש קרבת אלוקים כל כך גדולה בבחינת "וימינו תחבקני". רבות!

ככה זה בתפילה, ככה זה בתלמוד תורה וככה זה בקיום כל המצוות. אי אפשר לקיים את המצווה בצורה "יבשה"! יש להשקיע עבודה בכל מצווה! צריך לקיים את המצווה עם כל הלב, עם כל הנשמה, עם כל הברען, מתוך שמחה של מצוה!

כך הופך אדם לעבד ה', כך יכול הוא להיכנס לראש השנה ולקיים את ה"תמליכוני עליכם"! שמחה של מצוה הכתוב אומר (דברים כה, מז): "תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל". רש"י מפרש: "מרוב כל - בעוד שהיה לך כל טוב". אך האר"י הקדוש מפרש באופן אחר.

האר"י"ל מפרש כי הפסוק בא להגדיר במילים "מרוב כל" איזו שמחה צריכה שתהיה לנו בעת קיום מצווה. השמחה צריכה להיות כמו שמחה שיש לנו "מרוב כל"! פרוש: אם היה לבן אדם את כל הטוב שבעולם - הרי לא היה קץ לשמחתו. שמחתו היתה מרקיעת שחקים... זוהי השמחה שצריכה להיות לו בעת קיום מצווה! כך צריכה להראות שמחה של מצוה!

זוכרים את הפרסומות, של מפעל הפיס, שהתנוססו על האוטובוסים ועל לוחות המודעות: "הגרלת המישים המיליון". אנשים היו בהיסטריה...

להתחיל את היום ברגל ימין
חוויה רוחנית מדי יום אצלך בחיים

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:
dirshu@dirshu.co.il

הפורתח בכל יום..
המייל היומי של 'דרשו'.

סיפר לנו אחד מבוגרי ישיבת כפר חסידים, שניגש - לפני קרוב ל-50 שנה!!! - אל מרן המשגיח רבי דב יפה זצ"ל, והתלונן בפניו על שאינו מצליח לכוון בתפילה, ושאל האם המשגיח יכול לתת לו עצות-חיזוק בנושא זה...

מרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, על עבודת התפילה ואלול בשמחה

הקשר האישי עם השי"ת לוקה בחסר

המשגיח של ישיבת כפר חסידים, מרן הגה"צ רבי דב יפה זצ"ל, אמר לנו לא פעם שההרגשה-שבלב של בני הדור הזה היא כל-כך לקויה, שאדם יכול לעבור את כל החיים שלו, ולא ליצור קשר מינימאלי עם בוראו. והוסיף: אל תחשבו שמדובר באדם מן הרחוב... לא ולא! אנחנו מדברים על אברך בן-תורה, היושב ושוקד על תלמודו במשך כל שעות היום. הוא גם מתפלל במנין ישיבתי, ואפילו שומר על סדרי התפילה. הוא גם מצטיין במידותיו, ואת ילדיו הוא מגדל כמו שצריך. בקיצור: דמות שעושה רושם כמושלמת.

ולמרות הכל, הקשר-האישי שלו עם השם יתברך, לוקה בחסר. והדברים ידועים. על הסיבות לכך צריך לייחד מאמר שלם, אבל מה שביקשנו להדגיש כאן היא העובדה שבשל ההעדר הזה בהרגשה-שבלב, קשה לנו מאוד להרגיש את ה'עומד לפני המלך'.

עבודת התפילה צריכה להתמקד ב'פן המעשי'

ולא שאנחנו פטורים מלהגיע לכך. כל יהודי צריך לשאוף ולקוות שבמהלך-חייו הוא יצעד בצל הפסגה הרוחנית. אבל במקביל יש למדוד כל דבר בפְּלֶס האמיתי, ולבחון האם במצב הנוכחי ובנקודת-הזמן העכשווית אני מסוגל להגיע לכך, או שמא לא, ואז אינני יכול, ואינני מורשה, להורות לבן שלי שיתפלל כך...

עוד לפני שמתחילים לעשות את הצעד הראשון בעבודת השם, בכל התחומים, צריך לדעת שהאדם חייב להיות מעשי, ולא 'להתעופף ברוח' עם מושגים שאין לו בהם כל אחיזה.

כלל יסודי זה נֶאָמַר גם למי שמתחיל בעבודת השם, ונכנס אליה זה-עתה, וגם למי שמצוי בה מזה שנים רבות. עד זקנה ושיבה מחויב כל 'עובד' להחדיר את הדבר הזה אל ליבו, ולא להתעסק עם דברים שהם למעלה מהשגותיו ומכוחותיו.

זה ממש בבחינת אל"ף-ב"ת, ולא שייך לזוז בעבודת השם בלעדי הכלל הכל-כך יסודי הזה. מי שאינו מודע למוסָפָּקָה זו, כל ה'עבודה' שלו עלולה להיפגם, מתחילתה ועד סופה.

לא פעם רואים אבא המעיר לבנו המתרשל בתפילה, ואומר לו 'איך אתה מרשה לעצמך להתרשל, הרי הנך עומד לפני המלך!' והוא עוד מוסיף וסוֹנֵט בו, לְאִמֹר: 'הרי כל מציאותה של התפילה היא עמידה לפני המלך, ואם היית עומד עכשיו לפני מלך בשר-ודם, היית מרשה לעצמך להתרשל כפי שהנך נראה בתפילה?'

נו, מה יש לנו להוסיף? - הרי בוודאי שאדם המתפלל עומד לפני המלך! הדבר נכתב, ונכפל ונְשָׁלַשׁ, בכל מקורותיו של העם היהודי! ומכוחה של העמידה לפני המלך נגזרו הלכות רבות המובאות במפורש בשולחן ערוך ובכל ספרי הפוסקים! וכי האבא הוא אמר לבנו דבר לא נכון?

ובדיוק על זה באנו לעורר. נחשוב רגע: האם אותו אבא, כשהוא עצמו עומד בתפילה, מרגיש שהוא אכן ניצב לפני המלך ברוך הוא? האם יש לו תחושת-אמת בענין זה?

אין אנחנו מדברים בהכללות, כמובן. יתכן שיש תלמידי חכמים ועובדי-השם, שכאשר הם באים להתפלל, יש להם תחושה של ממש שהם אכן עומדים לפני המלך. אבל ברור כשמש שחלק ניכר מַפְּאֵי בית-המדרש לא הגיעו למדרגה שכזו, ואינם משתייכים לאסכולה המובחרת של מי שעומדים לפני המלך.

נכון שבכל פרט בעבודת-השם יש אלף-אלפי דרגות, וגם מי שאינו מצוי בדרגה העליונה, יתכן שהוא מזדחל אי-שם בדרגות התחתונות, אבל כיון שההרגשה ב'עומד לפני המלך' היא הרגשה-שְׁבֻלָב, והלב של אנשי-הדור שלנו הוא חלש מאוד, שהרי מכל ה'כלים' בהם אנחנו משתמשים בעבודת-השם לְקָה הלב יותר מכולם, ההרגשה שלנו בענין הנ"ל אינה פועלת במיטבה, במינוח הכי-עָדִין...

הדין, היום כולם כבר מדברים על הכיוון האחר, המתמקד בשמחת התשובה.

וההסבר הפשוט בכל הענין הוא, שהחרדה בדור שלנו, לעומת מה שהיה בדורות הקודמים, אינה מובילה אל הדרך הנכונה. כי האמת תנָה דרכה, שהחרדה שפיעמה בלבבות בדורות שעברו, לא גולה מהם את השמחה והאושר אין-קץ על עצם היותם של ימי אלול ימי החמים וסליחה.

'המוח הגדול' של היהודי ידע לעשות את ההפרדה המוחלטת בין השמחה ובין היראה. האחד לא פגע בשני.

אולם בדורותינו החלושים, כאשר הצרות אופפות אותנו מכל עבר, ואין בית שלא נשמעת בו זעקת שבר כזו או אחרת, אין אתנו יודע מה זו יראה! ואם מתארים בפנינו את האלול של קלם או של נובהרדוק, אנחנו נתקפים בסוג של חרדה מאוד לא-נכונה, כזו שאינה מביאה אותנו לשום מקום, בוודאי לא אל המסילה העולה בית א-ל.

זו הסיבה שכמה מן המשגיחים המפורסמים בדורנו, ראו לנכון בשנים האחרונות לדבר על הנושא לפני תלמידיהם, ותורף דבריהם היה שהשלב הראשון בעבודת ימי האלול, צריכה להיות השמחה העצומה על שזכינו להימנות על עבדי השם, ולשכון כבוד באהלי התורה והיראה.

להגביר כמה שיותר את מידת השמחה בעצם העובדה שאנחנו יהודים טובים וכשרים המשתדלים לעשות רצונו יתברך. ורק אחר-כך, כשהגענו לדרגה מסוימת בשמחה זו, אפשר לחשוב גם על הצד השני של החרדה מאימת הדין, בלי שמחשבות אלו יפגעו כמלוא הנימה באושר הפנימי והשמחה הגדולה של ימי אלול.

כל אלה הם דברים פשוטים, שאלמלא היינו רואים בחוש שה'עולם' לא בדיק מבין אותם, לא היינו מאמינים שיתכן הבנה אחרת בענייני אלול. וכי יעלה על הדעת, שהקב"ה רוצה שהאדם יאבד את עשתונותו ויכנס ללחץ, למתח ולחרדה שאין בהם, אף פעם, כל תועלת?

הרי מה שהקב"ה דורש מאתנו הוא רק את כוח הרצון והתשוקה להתקרב אליו, ולא יותר מזה!

'יודעים' את המציאות, אבל לא חשים אותה'

ייתכן מאוד שגם בתקופתנו יש בני-עליה המסוגלים לעבוד את ה' מתוך אימה ויראה, אבל נסביר שוב את כוונתנו: גם מי שמצליח לעבוד את בוראו באימה, אין הפירוש הוא שעבודת ה' שלו כרוכה במה שקרוי כיום 'לחץ'.

לא. באל"ף רבת.

אדם לחוץ, אינו בן אדם. אדם לחוץ אינו מסוגל לכלום. הוא אינו בן אדם. ולפני שעושים תשובה צריכים להיות בן-אדם...

ואנחנו איבדנו את האבחנה הפשוטה והברורה בין 'אימה ופחד' ובין 'לחץ'. ומדוע? כי בתקופתנו כמעט ואין לנו מושג מה היא אימה אמיתית ומה הוא פחד מבורא עולם.

התרחקנו ממושגים אלה כרחוק מזרח ממערב, ולכן כששומעים שגדולי המוסר היו בפחד נורא בימי הדין, אנחנו מפרשים את

אדם לחוץ, אינו בן אדם. אדם לחוץ אינו מסוגל לכלום. הוא אינו בן אדם. ולפני שעושים תשובה צריכים להיות בן-אדם... ואנחנו איבדנו את האבחנה הפשוטה והברורה בין 'אימה ופחד' ובין 'לחץ'. ומדוע?

רק על פי זה אפשר לכוון את מהלכי-העבודה. כי אם לעת-עתה אין לי הרגשה מה-זה לעמוד לפני המלך, אבל אני חושב בטעות שכבר הגעתי למדרגה זו, הרי שהתפילה תעבור עליי ב'התעופפות'...

ההורים והמחנכים צריכים להיות קשובים למצב הדור. אי-אפשר לצייר את מושגי התפילה רק כמי שעומדים לפני המלך. כי כאשר הקשר-הנפשי והלבבי שלנו עם הקב"ה אינו כפי שהיה צריך להיות, גם המושג 'לעמוד לפני המלך' ייפך לדבר מופשט, שאין בכוחו של המתפלל, בוודאי אם הוא ילד/חניך, להולמו כראוי.

ואז, אם הילד (או אנחנו) לא ירגיש את מה שאתה מדבר אליו, ולא יידע כלל מה-זה לעמוד לפני המלך, אזי לא רק שהוא לא ייחס חשיבות לדברים שאומרים לו, אלא גם ילעג להם. זה יכול להיות בסתר-ליבו, ויתכן גם שיעשה זאת בגלוי.

מה שאנחנו אומרים כאן הוא בעצם דבר פשוט מאוד: לא התפוננו להחליש אף אחד; רק אמרנו שאם זה המצב בדור שלנו, האבות והמחנכים צריכים לדעת לחיות עם זה.

'לדעת' שזה המצב ולהתפונן לפי התנאים הללו. ובד-בבד להמשיך ולשאוף קדימה. מי שלא חי את חיי-התקופה, מצביה ונסיגנותיה, גורם רעה לעצמו, ולכל סביבתו, משפחתו וקרוביו.

להגביר את מידת השמחה כמה שאפשר!

זו גם הסיבה שבמהלך עשרות השנים האחרונות, כתבנו מאמרים רבים אודות השמחה שצריכה להיות בלבנו, בחודש אלול ובימים הנוראים. עד כדי כך שרבים העידו בפנינו שהמאמרים הללו חיזקו אותם במאוד, והם 'גָּדְלוּ' עליהם.

ואגב, השמחה באלול אינה 'המצאה' שלנו, חלילה. הדברים מובאים בכל הספרים, אלא שאם פעם העדיפו להתמקד ב'יראה ובפחד מיום

האימה הזו כ... לחץ, וממילא גם אנחנו נכנסים לחץ נורא, והתוצאה היא שהאלול שלנו נראה, לפעמים, יותר גרוע מימי החולין של כל ימות השנה.

ניקח דוגמא, שתמחיש לנו את הדברים. נהג-רכב שלא נזהר דין, ונסע אחרונית ופגע באדם כלשהו, רח"ל. האם צריך 'להסביר' לנהג ההוא, מדוע עליו להיות תָּרֵד עכשיו? לא!!! למה? - כי גם בלי שנסביר לו, הוא יִחַרד מעצם המצב הנורא שהרכב שלו פגע באדם, וגם ממה שצפוי לעלות בגורלו, בבית המשפט.

חרדה זו היא חרדה טבעית לגמרי, ולכן אין לנו כל צורך לבאר ולהסביר אותה... אבל, כשמדובר בחרדה מיום הדין, מהמשפט השמימי העובר על כל אחד מאתנו בימים הנוראים, הדברים הללו אינם חדורים דְּיָים בתודעתנו, ולכן גם החרדה שאנחנו חרדים מיום הדין אינה טבעית.

אנחנו חרדים בגלל ששמענו שצריך להיות חרד, אבל לא מפני שאנחנו חשים את האימה והיראה.

אנחנו אולי 'יודעים' שזו המציאות, אבל לא חשים אותה ברמ"ח ובשס"ה שלנו, בניגוד לנהג הדורס שחש בצורה הכי-ברורה את חומרת מעשהו.

לכן, הדרך הנכונה בימי הדין אינה צריכה להתחיל עם חרדה, אלא בדיוק ההיפך, וככל הנ"ל.

לפני הכל צריך להיות בישוב-הדעת

לכן, לפני שמתחילים להתוודות על החטאים, יש לדעת על מה להתוודות... ועל מה לא...

וזה הדרך בכל פרט ופרט בעבודת השם. לא תהיה זו חוכמה יתירה אם נעקוף את הסממנים המאפיינים את הדור שבו אנחנו חיים, ונצהיר שהרצון שלנו הוא לחיות כמו שחיו בדורות שעברו.

יש דברים שאפשר לעשות אותם, ויש דברים ש-מי שיעשה אותם, יִחָטָא לנפשו. וכי אנחנו מסוגלים לחיות כיום בלי מקרר, בלי מכונת כביסה (ויהיו שכבר יגידו, בלי טלפון נייד...)?

אם הבאנו לפני-כן את הדוגמא בענין התפילה, כשאבא מעיר לבנו שלא כשורה, צריך להדגיש שהבעיה שלנו בתפילה אינה מתבטאת רק בהעדר-ההרגשה של 'לעמוד לפני המלך'.

וכי לכוון את כוונת-המלים הפשוטות אנחנו כן מסוגלים? וכמוכן שאין אנחנו מדברים על 'כוונות עילאיות', אלא על הכוונה הכי-

פשוטה של המלים עצמן; הרי ברור שגם בענין זה אנחנו לוקים. כדי להגיע לכוונה, גם זו הפשוטה ביותר, צריך להיות לפני-הכל בישוב הדעת. כשהלב איננו רגוע, כשהדעת איננה במנוחה, אי-אפשר בשום אופן לכוון בתפילה.

נו, ומי הוא זה ואי זה הוא הזוכה בדור כשלנו להגיע לקורטוב של ישוב-הדעת? וממילא גם הכוונה בתפילה איננה הצד החזק שלנו... ומי שיגער בבנו על שאיננו מכוון בתפילה, לא רק שלא יועיל לו בכך, ולא יצליח להביא את הבן לכוונה, אלא יגרום לו בידיים להחמיר את המצב יותר ויותר.

כך אמר המשגיח כבר לפני 50 שנה!!!

סיפר לנו אחד מבוגרי ישיבת כפר חסידים, שניגש - לפני קרוב ל-50 שנה!!! - אל מרן המשגיח רבי דב יפה זצ"ל, והתלונן בפניו על שאינו מצליח לכוון בתפילה, ושאל האם המשגיח יכול לתת לו עצות-חיוק בנושא זה.

"והמשגיח", סיפר לנו הת"ח, "במקום לתת עצות, חיך אליי את חיוכו הנצחי, ליטף את ידי, ואמר: 'לכוון בתפילה אתה רוצה? - המדובר במשימה הכי-קשה בתקופתנו (לפני 50 שנה!!!), ומה שמצליחים לכוון כיום, גם אם זו מילה אחת או שתיים, הכל רווח נקי'!!! - - -

ואת המשפטים הללו הוציא, כאמור, המשגיח זצ"ל מפיו, כבר לפני כמעט 5 עשורים!!!

הת"ח המשיך לספר לנו, שאחרי תשובת המשגיח, פנה בענין זה גם אל הגאון רבי משה-מרדכי שולזינגר זצ"ל בבני ברק, וגם הוא השיב לו בדיוק באותו סגנון, אבל בדיוק - - -

למדנו מכאן את הפרופורציה הנכונה שיש לייחס לנושא כוונה-בתפילה!!!

להתעודד ממה שאנחנו כן עושים

ומדוע אנחנו מספרים את כל זאת? - רק כדי לשַׁבֵּר את האוזן, ואת הלב, במצב האמיתי שבו אנחנו נמצאים, וממילא נתעודד ונִשְׁמָח במה שאנחנו כן עושים, וכן מצליחים לכוון פה-ושם!

במיוחד בדור הלחוצ שלנו, ובתקופה הלחוצה שלנו, פשוט וברור שעלינו לשמוח ולעלוז בכל הצלחה קטנה בעבודת השם!

(מתוך הספר 'לקיים' בעריכת הרב משה מיכאל צורן שליט"א)

האזינו לתוכנית 'הפוח בכל יום' בקו השיעורים של דרשו

כל הכתבות והתוכן משודרים להאזנה מדי יום מפי הרב אברהם פוקס

077-2222-666 שלוחה 31

אספרה נא עובדה ששמעתי מפי מחותני הצדיק רבי ועלוויל אייזנבאך זצ"ל, שיש בה לימוד נפלא על השיבות עבודת השם יתברך מתוך שמחה. וכה סיפר: לפני שנים רבות היו שני חברים קרובים, שעברו יחדיו חלק גדול מחייהם הצעירים וכן בימי הבחרות המשיכו גם כן יחד בלימודם בשווה, ברבות הימים נעשה אחד מהם לצדיק גדול...

הגה"צ רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א, על שמחה בקיום המצוות

"תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה" (דברים כ"ה, מ"ז)

מן הפסוק הזה אנו למדים על חובת השמחה בקיום המצוות. מצינו להרמב"ם שכתב (יו"ט ו, כ) לגבי חובת השמחה בחג: כשאדם אוכל ושותה ושמח ברגל - לא ימשך ביין ובשחוק וקלות ראש, ויאמר שכל מי שיוסיף בזה ירבה במצות שמחה. שהשיכרות והשחוק הרבה וקלות הראש אינה שמחה אלא הוללות וסכלות, ולא נצטוונו על ההוללות והסכלות, אלא על השמחה שיש בה עבודת יוצר הכל, שנאמר: 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלוך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל', הא למדת שהעבודה בשמחה!

לפנינו כמה עובדות לגבי 'שמחה של מצוה' מהי.

אספרה נא עובדה אחת, ששמעתי מפי מחותני הרב הצדיק הישיש רבי ועלוויל אייזנבאך זצ"ל, מעיר הקודש ירושלים תבנה ותכונן, שיש בה לימוד מוסר נפלא על חשיבות עבודת השם יתברך מתוך שמחה.

וכה סיפר:

לפני שנים רבות היו שני חברים קרובים, שעברו יחדיו חלק גדול מחייהם הצעירים. הם למדו יחד בילדותם אצל אותו מלמד, וכן בימי הבחרות המשיכו גם כן יחד בלימודם בשווה, ואף לאחר מכן בשנות העמידה.

ברבות הימים נעשה אחד מהם לצדיק גדול, רבי מפורסם לחסידים רבים, מגדולי תלמידי הבעל שם טוב הקדוש ומקברניטי הדור, ויצא שמו כעובד השם יתברך במסירות נפש, ופועל ישועות בקרב הארץ, שרבים משכימים לפתחו ונושעים אצלו.

החבר השני נתמנה לרב באחת הערים. אמנם היה רב גדול ותלמיד חכם חשוב, אבל לא זכה למדרגות העצומות של חברו, הרבי הקדוש.

אותו חבר שנעשה לרב עיר, התפלא מאוד על כך, ורצה להבין פשר דבר, מדוע לא זכה גם הוא להתרומם ולהתעלות כחברו? הרי שניהם למדו יחדיו בשווה אצל אותם מלמדים, לשניהם היו כישרונות דומים, ושניהם התמידו בתורה בשווה - כיצד זה נעשה החבר רבי גדול בעל רוח הקודש ובעל מופת, ואילו הוא לא זכה לכך כלל? כך היה מרבה לחשוב ולתהות בדבר בינו לבין עצמו.

הוא הגה רעיון כיצד יוכל להתחקות מקרוב אחר הנהגתו של הרבי: בהיותו עוסק לפרנסתו במסחר יין שרף [בימים ההם היו רבנים רבים צריכים להתעסק גם בסחורה, כשלא היה סיפק ביד בני קהילתם להחזיקם כראוי], יצא בדרכו לעירו של ידידו הרבי הצדיק, בתואנה שצריך הוא לשהות שם כמה ימים בעיר לרגל מסחרו. כך עלה בידו לערוך נסיעה אל הרבי, כדי לחסות בצל קודשו, ולהתחקות מקרוב אחר תהלכותיו בקודש, אולי ימצא את הפתרון לפליאתו המציקה לו זה עידן ועידנים.

בהגיעו פנה הישר לבית הרבי, לראות האם יוכל להתארח מספר ימים שם בביתו נאווה קודש.

הרבי הקדוש שמח מאוד לקראת האורח החשוב ידיד נעוריו, וקבלו בסבר פנים יפות ובכבוד גדול. הרב האורח פנה אל הצדיק כשבקשתו בפיו: "הרי מכירני הרבי מימי קדם בלומדנו יחד בנעורינו, והנה הגעתי כעת לעיר זו להגל מסחרי, אשאלה מכם אולי ניתן להתארח כאן בבית ידיד נעורי לכמה ימים?"

הרבי נענה בשמחה למצוות הכנסת אורחים שהזדמנה לידו, והכניסו אל ביתו בשמחה גדולה. ראשית הגישו לפניו סעודה טובה כדי להשביע רעבון ליבו, ולאחר מכן הציעו לו את המיטה, כדי שינום את שנתו במנוחה נעימה מעמל הדרך.

ולתתא, תלויה מאד באיכותם הפנימית, כי אחר כוונת הלב - הן הן הדברים" (ברכות טו).

בעיקר תלוי הדבר במידת החשק, השמחה והרצון שהאדם פועל ועושה בתורה, במצוות ובעבודת השם יתברך!

אחד מנקיי הדעת שבירושלים עיר הקודש, שעבד את השם יתברך בכל נפשו ובכל מאודו, היה הרב החסיד המפורסם רבי זלמן בריזל זצ"ל, מוזקני וותיקי חסידי פינסק-קרלין.

בכל פעם שהזדמנה לפניו ברכת 'אשר יצר', היה מברכה בשמחה גדולה ובהתלהבות, והיה אומר לסובביו: "זיכני השם יתברך בעושר רב! שכן זכיה גדולה היא לומר לפניו יתברך 'ברכת אשר יצר' והיא חביבה ויקרה אצלי יותר מאשר אילו הרווחתי מיליון דולר!"
כיוצא בדבר, ראוי לכל בר ישראל להתבונן בכל דבר מצוה שנזדמן לפניו, שמצא עתה ממש שלל רב - ובוזה יזכה לעבוד את השם מתוך שמחה פנימית של אמת, כי כל מצוה וכל ברכה תחשבה בעיניו כזכיה גדולה שיש בה הון רב!

לאחר שעלה לארץ הקודש, זקני הגאון הקדוש המקובל רבי גמליאל הכהן רבינוביץ זצ"ל, מלפנים ראש ישיבת קעשנוב, הוא התגורר בעיר הקודש צפת, תבנה ותיכונן.

סיפר יהודי יקר מאנשי ירושלים, שנסע לבקר אצלו בביתו בצפת, ובהגיעו שמח זקני הקדוש מאד באורח הנכבד שמירושלים קרתא דשופריא, ורצה להגיש לפניו כיבוד כראוי לו, אך להוותו לא מצא כלום בבית, כיון שהדלות והעניות בימים ההם היתה קשה ביותר, ואף פרוסת לחם יבש או מעט מיני תרגימא לא נמצאו בבית כלל. עמד זקני הקדוש וחשב והתבונן: במה אוכל בכל זאת לכבד את האורח הנעלה? עד שעלה בלבו רעיון מקורי: אף כי הבית ריק מכל, ניתן לכבד את האורח בניגון חדש שיחבר לכבודו... בוודאי יהנה האורח ויתענג על ניגון יפה שנתחבר במיוחד עבורו!

וממחשבה למעשה; הוא הגה ברעיונו שיר בניגון חדש ומיוחד, לחן שהלחין בעצמו על תיבות שיר שחיבר על מצבו באותה השעה, שתוכנו מלמד על שמחת היהודי בעולם הזה, כשהוא זוכה לחסות בצל הביטחון בהנהגת ה' עמו, כשברור בליבו שהכל עושה הקב"ה עמו לטובתו השלמה. על כך גופא עליו להתמלא שמחה, גם בעתותי עניות ודלות גשמית, כשהוא פותח את כל ארונות ביתו, ואינו מוצא שם כלום [תיבות השיר על הלחן המיוחד, ידועות לבני המשפחה, ומושרות בפיהם עד היום].

הוסיף לי אותו יהודי, שלאחר אירוח מיוחד זה בבית זקני בצפת, עברו עליו בחייו תקופות קשות מאד. אך בכל פעם שנזכר באותו 'שיר הביטחון' שחיבר הצדיק לכבודו, שאב מזה חיזוק עצום להתעודד במידת הביטחון, ולעבור בעונו ותעצומות את כל גלי נחשולי החיים, ולהחזיק איתן בתורה ובעבודה בשמחה תמיד.

(מתוך הספר 'טיב המעשיות')

בעלותו על ערש יצועו בלילה ההוא, לא עצם את עיניו, אלא עקב והביט כל העת במעשי הרבי. בהיות הדירה קטנה ומצומצמת הוצעה מיטתו סמוך לשלו - וכך בחן מקרוב את כל פרטי הנהגותיו; במשך כל ימי שהותו בעיר היה צמוד אל הצדיק בתפילותיו, בלימודיו ובעבודתו בקודש.

בתום ביקורו, בטרם פנה בחזרה לביתו, ניסה לערוך לעצמו סיכום מכל מה שראו עיניו בחצר הקודש בהנהגותיו של הרבי. והנה לא רק שלא מצא תשובה לשאלתו, אלא התעלומה עוד גדלה יותר בעיניו. הוא ישב וחישב לעצמו: הרי גם אנוכי מתנהג ממש כמו הרבי - הוא עורך תיקון חצות בבכייה על הארץ, וגם אני עושה כן... הרבי לומד אחר התיקון כל הלילה, ואף אני נוהג כן... תפילתי כתפילתו, לימודי כלימודו, ואכילתי כאכילתו... התברר שאף הרבי אינו מלאך, אלא איש ככל האנשים... לא ראיתי כאן שום שינוי והבדל בהנהגה ביני לבינו.

מעתה גדלה קושייתו בכפליים, כאשר ראה עתה מקרוב את הכבוד הגדול וההערצה העצומה שהחסידים רוחשים לרבים, ודבוקים בו כל כך בביטול גמור, ואילו הוא אינו זוכה ברבנותו אף לא בשמינית שבשמינית מהכבוד הזה... הפלא היה עתה אפוא גדול ביותר, איך זכה הרבי למדרגות רמות ונשגבות כאלו, ואילו אני נשארתי אדם רגיל, רק רב פשוט... כך היה הרב הופך בדעתו אנה אנה, ולא מצא פתרון לדבר.

לאחר שלא מצא שום פתרון לשאלתו שהציקה לו מאד, החליט בלית ברירה להציג את פליאתו בפני הרבי עצמו! הוא ניגש בפיק ברכיים לפני הרבי, וגילה לפניו את תמייתו המציקה לו זה זמן רב, אולי יוכל הרבי עצמו לפשוט את קושייתו.

פתח הרבי את פיו בחכמה, ואמר: "אשאלך נא שאלה קטנה, תאמר נא, האם זכור לך מתי היה אצלך היום השמח ביותר בחיך?"
"בודאי זכור אני", ענה הרב, "היה זה באחד הימים הטובים של מסחר יין השרף שבבעלותי. בדרך כלל אין רווחי העסק גדולים במיוחד, אך ארע פעם אחת שהוצעה לפני עסקת ענק, מספר גדול של מחסנים רבים המלאים וגדושים בחביות רבות של יין שרף במחיר טוב, שמשום מה החלטתי לרכוש את כולם. לשמחתי הגדולה, יום אחד לאחר ביצוע אותה עסקה, העלה שר האוצר את מחיר יין השרף למחיר גבוה ומפולפל ביותר. כך התעשרתי בבת אחת בעושר רב, ונהפכתי לעשיר גדול! באותה עת זכיתי לחוש היטב טעמה של שמחה גדולה בלב" - סיים הרב את מענהו.

גחן אליו הרבי ואמר: "עתה נהירים הדברים! תדע נאמנה שכאשר ניגש אני להניח התפילין בכל יום, מתמלא לבי שמחה עצומה ונעלה, הרבה יותר משמחת הממון הגשמי שלך שהרגשת באותו יום... וכן הוא בכל דבר מצוה, תורה ותפילה או גמילות חסדים שמזכה אותי השם יתברך לעשות בעולמי, הרי מתמלא לבי שמחה עצומה בדבר. יתכן שמבחינת המעשים החיצוניים אין הבדל גדול בינינו, שינוי עושים בערך את אותם המעשים, אבל במבחן איכות פנימיות אלו המעשים, יש הבדל גדול מאד! וממילא גם התוצאות שונות, שכן עיקר תוצאת השפעת מעשי התורה והמצוות שאנו עושים לעילא

שאלתיו פעם: "איך אתה מצליח לגייס סכומים גדולים כאלה?". הסביר לי כאילו בהלצה ולא ידע כמה עומק יש בזה: "אני ניגש ליהודי בר יכולת, ואומר לו שאני זקוק לסכום עצום, הרבה מעבר למה שמקובל לבקש. מה כבר יכול לקרות? שיאמר שאני משוגע וישליך אותי מביתו?! נו, נו. מה הבעיה בזה?"

הגה"ח רבי שמעון שפיצער שליט"א, על חיותו של יהודי הממלא את שליחותו בשלימות. לדמותו של גבאי הצדקה הרה"ח ר' חיים דוב (בער) מייזעלס ז"ל

"להיות לו לעם סגולה" (דברים כ"ו, י"ח)

הרה"ח ר' חיים דוב (בער) מייזעלס ז"ל, היה גבאי צדקה בעיר וויליאמסבורג ועסק בצדקה וחסד באופן נדיר. יש כמה וכמה לימודים ויסודות ביהדות שהוא הורה בהם דרך, וכדאי מאוד לדבר עליהם, כי בכוחם להשפיע על כולנו ללמוד איך להסתכל על עבודת ה' שלנו. יהודי זה השקיע את כל כולו לעזור ולסייע לאחיו היהודים בכל האופנים, ועסק בגמילות חסד יומם ולילה, תוך שהוא מחדש חידושים נפלאים בהוצאות כוחותיו מתוך תוכו יותר ויותר.

הנה הרבה אנו עוסקים בזה, שהקב"ה שלח את האדם למלא את שליחותו. לכל אחד יש תפקיד, והאדם צריך להתבונן כפי שראינו בחובת הלבבות ולשאול את עצמו: "מה הם הכלים שהקב"ה נתן לי ואיך אני יכול לפעול באמצעותם בעולם?". ובכן, הרבה חושבים שמדובר באיזו חקירה פילוסופית שצריך לקחת שנים עד שמגיעים אל המסקנא. שואלים את האדם: "מה נראה לך הם הכלים שלך? מה הם הדברים שאתה יכול לעשות?". והוא משיב: "איני יודע", כאילו צריך לעשות עכשיו מחקרים עמוקים. על האדם לראות באופן הפשוט ביותר מה הוא אוהב לעשות ולהתחיל לעשות.

יהודי זה עסק בגיוס כספים לצרכי צדקה בכל האופנים האפשריים, ובכל עת חידש בשליחותו. הוא לא הפסיק מלחדש בה, ולמצוא בה עוד הבנות ועוד אפשרויות לקיימה באופן מועיל יותר.

לו סיפרו את כל האמת על אודות מצבם

נדבר תחילה על החידושים. הנה היהודי חידש שצריך לעזור לכל מיני האנשים. בתחילה עזר לנצרכים הפשוטים, ואז קלט שיש אנשים שעובדים לפרנסתם ונקראים בעלי פרנסה, אך עוברים במצבים ממש לא פשוטים ומתביישים לפנות לעזרה. אכן ידוע ומפורסם שכל אותם אנשים שפשטו רגל למחצה, לשליש ולרביעי, ולא היה להם להוצאות שבת ויו"ט, הגם שהיו מתביישים לפנות לעזרה, ממנו לא התביישו, כי השתמש בכל כוחותיו שחנן אותו הבורא התייחס אליהם בחביבות שאין כמותה, עד אשר נמס לבם ונפלו כל המחיצות. לו סיפרו את כל האמת על אודות מצבם.

והוא היה מגייס מיליונים רבים כדי לעזור לאותם יהודים בדרך כבוד, ועשה זאת במדרגה העליונה ביותר של מתן בסתר, כמבואר ברמב"ם, באופן שלא יידעו מי קיבל וממי קיבלו, והיה שואב מזה חיות עצומה.

הנה ידוע שהדרך לפנות לאדם ולבקש ממנו כסף, היא מהדברים העדינים ביותר, לדעת איך מצד אחד לתבוע בחזקה, ומצד שני להמשיך להיות אתו בידדות ולחייך אליו הגם שאינו רוצה ליתן. מדובר בדבר עדין שבנפש, אשר בדרך כלל האדם טועה בו, כי הוא ציפה ויחל וקיווה מפני שבטוח היה שהלה יכול לתת את סכום גדול, ועד שכבר העיז לגשת אליו ולבקש ממנו, הוא מקבל ממנו סירוב. להישאר עכשיו עם החיך הרחב, אינו דבר של מה בכך.

מה שביקשתי ממך אתמול סכום גדול, אינו קשור למה שאני מבקש ממך היום...

אכן רבים מספרים עליו, שהיה מגיע תמיד עם תביעה חזקה, וכיון שהלה סירב, היה מצליח להפך זאת ברגע כמימריה כאילו התכוון רק בבדיחות הדעת.

יכול היה לבוא יום אחר יום לאותו עשיר ולומר לו: "מה שביקשתי

ממך אתמול סכום גדול אינו קשור מה שאני מבקש ממך היום. אתמול ביקשתי לעני אחד והיום אני מבקש לעני אחר. פרשייה חדשה שאינה קשורה כלל". כן שמעתי ממנו בעצמו כמה פעמים: "מה הקשר בין פרשה לפרשה? עד כה הוצאתי מיליונים למתנות לאביונים, ועכשיו אני מוציא מיליונים לקמחא דפסחא. מה השייכות? לקמחא דפסחא עדיין לא נתת".

זה מגיע מאמת אמיתית ביותר, ממילוי השליחות באופן הנכון. אנו לומדים זאת בשיעורנו בתורת לימוד ולא סתם להספיד את הנפטר. לימוד הוא לכל אחד מאתנו. אכן כן, האיש זכה ללימוד עצום לאנשים רבים כל-כך. כל אחד בשליחותו - "התקדם עם זה עוד ועוד בכל מיני האופנים, ותראה לאן זה יוביל אותך".

באותו זמן שהיה מגלגל מיליונים, היה משמש בבית כאב לבנו

ולפני שממשיכים הלאה, נחוץ מאוד שלא להפסיד שום חלק. מועיד האיש שלמד אתו בחברותא, ומעידים עוד אנשים קרובים, שהיהודי לא היה עולה על יצועו לפני לימוד דף הגמרא שלו. הוא היה שב לביתו בשעה מאוחרת בלילה, אז היה מעיר את חבריו ולומדים יחדיו את הדף. אכן כשהאדם נוהר להיות ירא ושלם בשאר חלקי היהדות, הוא זוכה לסייעתא דשמיא עצומה במילוי שליחותו. ובנשימה אחת צריך לציין מה שמעידים בני ביתו, שבאותו זמן שהיה מגלגל מיליונים, היה משמש בבית כאב לבנו ובעל לאשתו, מבלי שייספר דבר או חצי דבר, על הדברים הגדולים שהוא עושה ומבלי שירגישו שהוא מקפחם מאומה.

חלק גדול הוא מהמעשה, כי כשאנו מדברים על מילוי השליחות, אם האדם אינו נוסע נכונה, אלא עושה מה שעושה כדי לבנות את עצמו ובגלל כן הוא מוותר על יראת השמים שלו, אין זה אותו מילוי שליחות שממלא את האדם בחיות, ואז נראה שהוא עוסק בזה רק כשיש לו מצב רוח טוב ושהוא מסתכסך עם אנשים רבים. אכן יש רשימה של סימנים הרבה שאפשר לראות על פיהם שאין האדם ממלא את שליחותו נכונה. כדי למלא את השליחות נכונה, צריך האדם להיות יהודי ירא שמים. כך הוא אצל כל אחד שרוצה למלא את שליחותו ואומר: "בזה אני רוצה לעסוק. למה? כי בזה נתן לי הקב"ה כוחות ובוה אני צריך לפעול".

"איך אתה מצליח לגייס סכומים גדולים כאלה?"

עוד דבר נפלא ששמעתי ממנו בעצמו, ולימוד עצום הוא בשבילנו. שאלתיו פעם בעת רצון: "איך אתה מצליח לגייס סכומים גדולים כאלה?". הסביר לי כאילו בהלצה, ולא ידע כמה עומק יש בזה: "אני ניגש ליהודי בר יכולת ואומר לו שאני זקוק לסכום עצום, הרבה מעבר למה שמקובל לבקש. מה כבר יכול לקרות? שיאמר שאני משוגע וישליך אותי מביתו?! נו, נו. מה הבעיה בזה?". הוא המשיך בהסברו: "אני פונה כך לעשרה אנשים, ניח שחמשה או אפילו שבעה מהם משליכים אותי מביתם, די לי בכך שהשלושה הנותרים מושיטים לי את הסכום שאני מבקש מהם".

אתם יודעים איזה לימוד עצום יש בזה? ונבאר: בדרך כלל, האדם אומר כך: "דבר ראשון אני צריך לשמור על דמותי. פשוט, הרי אינני יכול להיקרא משוגע. ואז אראה בתוך המסגרת השומרת על כבודי מה אני יכול לעשות". האמת שבהרבה תחומים בחיים שם לו האדם לעצמו גבולות כאלה. "להיות ער בלילה הרי איני יכול, לעשות דבר מה שתיגרם לי בושה על ידו גם אינו בא בחשבון. אינני יכול לקחת את הסיכון שיתכלו עלי בעינים עקומות. עכשיו בתוך הגבולות האלה, בלי נדר אני הולך לנסות כמה שאני יכול". כך אומר האדם, ולאן הוא מגיע? בכל הדברים הוא כך. בכל מקום שהאדם ניגש. הוא עושה לו גבולות על גבי גבולות ואח"כ הוא מצטדק ואומר: "ניסיתי..."

איננו קולטים כמה זה עמוק, ובגלל כן, מי מפסיד? אתה בעצמך מפסיד, כי אינך מוציא את כוחותיך וממילא אינך מקבל את חיותך. ר' חיים בער באמת היה איש חביב ולבבי, אבל הוא השכיל לנצל זאת. אף אחד אינו אוהב שמביישים אותו. ואילו הוא בא על מנת כן. הוא ידע היטב - "אני עושה זאת על מנת שאנחל בושה, ומה אכפת לי אם בסוף אני אגוע אל היעדר?". זה היה הקו שהדריך אותו: "אתה יכול לצחוק עלי כמה שתרצה. אף אני אצחק עמך. העיקר שבסוף אקבל את הכסף ואעביר אותו לאלמנה או לנצרך". הרי יחשוב עלי שאני משוגע!

הסתכלות כה נכונה היא. הנה יש שהאדם צריך לעשות איזו שתדלנות, אם לנסות להכניס בחור בישיבה, אם לנסות לדחוף איזה שידוך. לא תמיד זה קל. ופעמים הרבה הפחד הראשון שקופץ לו לאדם בלבו הוא: "איך אפשר? פלוני הרי יחשוב עלי שאני משוגע!". וזה מה שעוצר אותו. ואז חוץ כמה שהעולם אינו נבנה, האדם עצמו אינו נבנה. כל-כך חבל. אתה צריך שתהיה לך היכולת לעשותו על מנת כן. הקב"ה דורש זאת מן האדם.

וכן איתא בירושלמי סוף פאה שבאו להציע לרבי עקיבא לשמש כגבאי צדקה, והלך לבקש רשות מאשתו כשהוא אומר לה שהוא יודע שינחל בזיונות ועל מנת כן הוא הולך. הוא מוכן לשלם את המחיר כדי לשמש כגבאי צדקה.

וכך הוא בכל דבר שהאדם רוצה לעשות, כי לכל דבר יש מחיר. הן ידוע מה שאומרים העולם שהאדם רוצה לסיים את כל הש"ס בלילה אחד ועוד לישן טוב באותו לילה. בכל דבר שאתה רוצה לעשות, אתה צריך לשלם מחיר. ואם אינך מסכים לשלם את המחיר, לא תצליח בכך, ואתה בעצמך לא תגלה מי אתה.

הנה הכישלונות אף הם חלק מהמחיר. וגם את זה אפשר ללמוד מיהודי זה. האדם צריך להבין, שכדי להצליח הוא צריך לשלם מחיר של כשלוש או של כמה כישלונות, על כל הבזיון והכאב שבדבר. בדרך כלל, כשהאדם נכשל, הוא מתחיל להכות על חטא: "מה הייתי צריך להכנס לזה בכלל?". אבל אם הוא מוכן לשלם את המחיר כי הוא חרוט לו במזח - "זהו תפקידי ואני מוכרח לקיים את תפקידי בעולם. אם אין אני לי מי לי. זהו תפקידי המיוחד לי ואף אחד בעולם אינו יכול לקיימו במקומי. אני גוזל חיות מן העולם אם אינני מקיימו" - אזי הוא מתמלא חיות עצומה וכל הבזיונות מצטמקים לעומתה.

אחרי אותה סעודה, שכל כולה היתה התרוממות הרוח, קם הרב דסלר ממקומו, והחל להוריד את הכלים מעל השולחן. הרב שטיינהוז נחרד ונזעק: הרב הינו אורח כאן בביתנו, לא נסכים שהרב יוריד כלים מהשולחן ויסדר את הבית. חלילה וחס! לא תעלה כזאת על הדעת בכלל!!! אבל הרב דסלר השיב לו בפשטות...

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה', על ימי הסליחות והכרת הטוב

אותנו במסכת ראש השנה, שפרשה זו סודרה בכונה כך שיקראו אותה תמיד לפני ראש השנה, כדי שתכלה שנה וקללותיה, ותחל שנה וברכותיה. אבל על דרך הרמז אפשר לומר שיש בזה טעם נוסף, כי בפרשה זו יש לנו לימוד חשוב מאוד, שכל יהודי צריך ללמוד ולשנן אותו לפני ראש השנה, בימי הרחמים והסליחות.

אומרת התורה הקדושה, כשתבוא אל הארץ, אל תחשוב שכל מה שגדל על האדמה שלך שייך לך. לא ולא, יש חלקים שצריכים לתת לכהנים וללוויים, לעניים או אפילו לאכול בעצמך אבל דווקא בירושלים בין החומות.

לא זו בלבד, אלא שאת החלק הראשון, הפירות הכי חביבים שמבכירים לגדל לפני כל הפירות האחרים - גם אותם צריכים להביא אל בית ה'. וכשתבוא לבית ה', זה לא מספיק להניח את הביכורים ולהסתלק, צריכים לומר משהו מאוד חשוב שם: 'ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם ואמרת אליו, הגדתי היום לה' אלוךך...'

אומר רש"י הקדוש במקום, מה הפשט 'ואמרת אליו'? מה צריכים לומר לו? "שאינך כפוי טובה".

סתם שתדע, אני לא כפוי טובה, אני איש טוב, אני יודע להכיר טובה. חשוב שתדע את זה כשאני מביא ביכורים לבית המקדש.

זה הרי פלא גדול. יש בתורה כל כך הרבה מצוות ואיסורים, ומכל

ימי הסליחות כבר כאן. אחינו בני עדות המזרח, משכימים יום יום לאמירת הסליחות מזה כשבועיים, וגם אנו בני אשכנז מתחילים לפשפש במדפים העליונים של ארון הספרים, ושולפים את ספרי הסליחות המאובקים, לקראת תחילת אמירת הסליחות בקרוב מאוד.

זה הזמן להתייחס לנקודה מאוד מעניינת שנוגעת לנושא של אמירת הסליחות, וממנה נגיע גם לפרשנות, פרשת 'כי תבוא'.

אנחנו מתחילים את אמירת הסליחות ב'אשרי', שכל כולו שבח והודיה לבורא עולם, ומיד לאחר אמירת הקדיש אומרים את הקטע הארוך 'לך ה' הצדקה' שהוא בעצם ליקוט של פסוקים מכל רחבי התנ"ך, ובהם אנחנו מתחילים באזכור של המצב השפל שלנו, "לנו בושת הפנים", "נחפשה דרכינו ונחקורה", "כדלים וכרשים דפקנו דלתך"... ולאחר מכן מתחילים לספר בשבחיו של הקב"ה.

"אתה בקעת מעין ונחל", "אתה רצצת ראשי לווייתן", "אתה הכינת מאור ושמש", "אתה מושל בגאות הים", "ידו שמים פלאך"...

לכאורה צריכים להבין, מה עניין השבחים וההודאות הללו, כשאנחנו באים לבקש סליחה. לא היה עדיף להתחיל מיד מ'מלאכי רחמים חלו נא פני קל במיטב היגיון?', או ב'הט אונן ממרום', "ראה כי אזלת ידנו" וכדו'?

השאלה מתחדדת עוד יותר, אם נציין את מה שאולי לא כולם יודעים, שעיקר הסליחות זה החלקים שאותם אומרים בקביעות יום יום. הפיוטים שמשתנים מיום ליום הם אולי יותר מושכים את הלב שלנו, וגורמים לנו להתעורר יותר כי אינם שגורים על לשוננו, אבל עיקר הסליחות זה דווקא החלקים הקבועים שאינם מתחלפים. כלומר, האמירה של הפסוקים הללו הוא לא רק איזו הקדמה כזאת, כדי להגיע אל העיקר, אלא היא היא עיקר העיקרים של אמירת הסליחות. "מי לא יראך מלך הגוים!", "מי א-ל בשמים ובארץ אשר יעשה כמעשיך וכגבורותיך". זה הוא עיקר הסליחות.

וזה באמת פלא גדול. ככה מבקשים סליחה? האם זאת הדרך הנכונה להתוודות על החטאים שלנו ולייחל לרחמי שמים?

השבוע אנחנו קוראים את פרשת 'כי תבוא', וחז"ל הקדושים לימדו

שלו, ושניהם עלו לארץ הקודש, אבל אותו ילד לא היה ממשפחה של חסידי בעלזא, ולא היה לו שום קשר עם הרבי מבעלזא. הוא גדל, התחתן, ולצער הרב לא זכה לפרי בטן. מספר שנים חלפו מהחתונה, הם הלכו לדרוש ברופאים שהיו תמימי דעים - הזוג הזה יישאר ללא ילדים, אין שום דרך לעזור להם. ביום מן הימים החליט אותו יהודי לנסוע לתל אביב, ולהיכנס אל הרבי הקדוש מבעלזא, אולי יזכה להיפקד בברכתו הטהורה.

הוא כתב קווטל עם שמו ושם אמו, וכמובן גם שמה של רעייתו ושם אמה, והגישו אל הרבי שקרא את הקווטל וזיהה מיד את האיש שלפניו: "אתה מגיע מעיר פלונית?", שאל והיהודי השיב בחיוב, "האם אתה בן למשפחה פלונית?", ושוב השיב בחיוב.

"אתה זוכר שהייתי אצלכם בבית?", שאל הרבי השלישית, והיהודי הנרגש השיב שאכן הוא זוכר היטב. "אתה נתת לי את המיטה שלך, נכון?", בירר הרבי עוד, ושוב קיבל תשובה חיובית.

שקע הרבי הקדוש מבעלזא בשרעפים, ולאחר מכן בירך אותו יהודי והפטיר: "שני לילות ישנתי על המיטה שלך, בזכות זה יהיו לך שני ילדים".

צדיק גוזר והקב"ה מקיים. לא עברו ימים מרובים ואתו יהודי ורעייתו נפקדו בשני ילדים, נגד כל הסיכויים ובניגוד לכל התחזיות שסיפקו הרופאים.

המעשה עם הרבי מבעלזא יכול להמחיש לנו עד כמה גדול כוחה של הכרת הטוב, אבל כמובן שלא כל אחד מאתנו יכול להגיע לכזאת דרגה. הלוואי שהיינו יכולים לברך כך אנשים ולגזור גזירות שיהיה להן רושם בשמי מרום, כדי לפקוד חשוכי בנים בזרע של קיימא. בפועל רובנו רחוקים מאוד מזה...

אני אספר כאן סיפור נגדי של הכרת הטוב, גם סיפור זה אירע עם אחד מגדולי הדור הקודם, אבל בשונה מהמעשה עם הרבי מבעלזא, הפעם מדובר ב'הכרת הטוב' מהסוג שכל אחד ואחד מאתנו יכול לעשות בעצמו.

מספר הרב בן דוד מעשה שסיפר הגאון רבי זאב שטיינהוז, שפעם זכה לארח את מורנו הגאון רבי אליהו דסלר זצ"ל, בעל ה'מכתב מאלהו'. הרב דסלר סעד סעודת שבת על שולחנו של הרב שטיינהוז, וכמובן שהסעודה היתה רצופה בשירת זמירות ואמירת דברי תורה, כפי שמצופה מענקי שבענקים כמו הרב דסלר, שבכל דבר היה רואה את ההשגחה העליונה, ובכל פריט גשמי היה רואה רעיונות עמוקים של משלי חכמים וחיזותם.

אחרי אותה סעודה שכל כולה היתה התרוממות הרוח, בירכו ברכת המזון בכוונה רבה, אבל אז קם הרב דסלר ממקומו, והחל להוריד את הכלים מעל השולחן.

הרב שטיינהוז נחרד ונזעק: "מה פתאום? הרב הנו אורח כאן בביתנו, לא נסכים שהרב יוריד כלים מהשולחן ויסדר את הבית. חלילה וחס! לא תעלה כזאת על הדעת בכלל!!!"

אבל הרב דסלר השיב לו בפשטות: "הרי הנשים עמלות וטורחות, הן

המצוות והאיסורים צריכים להתמקד דווקא על העניין הזה של הכרת הטוב וכפיות טובה? למה לא "ואמרת אליו - שאני לא מחלל שבת"? למה לא "שאני לא עובד עבודה זרה"? למה לא "שאני לא מעלים עיני מן העני המבקש צדקה"? למה דווקא "שאני כפוי טובה"? התשובה היא שמי שאינו כפוי טובה, ממילא אינו יכול לחלל שבת ולא להעלים עין מהצדקה ולא לעבוד עבודה זרה, כי הרי הקב"ה גמל איתנו כל כך הרבה טובות, איך אפשר שלא לקיים את רצונו ואת מצוותיו? זאת הרי כפיות טובה נוראית!

חז"ל הקדושים אומרים, שכל הכופר בטובתו של חברו כאילו כופר בטובתו של מקום, למעשה מונח כאן יסוד עמוק. לכאורה צריכים להבין מה הקשר? מי שכופר בטובתו של חבר אחד, זה אומר שהוא כופר בטובתם של חברים אחרים שלו? כמובן שלא. אפשר לכפור בטובה של אדם אחד ולהכיר טובה לאדם אחר, אז למה זה מיד מגיע למצב כזה של כפיות טובה עד שהוא כבר כופר אפילו בטובתו של מקום?

התשובה היא, שהבורא ברוך הוא עשה ויעשה לכל המעשים, הוא מנהיג את העולם מתחילתו ועד סופו, ואין שום פעולה שנעשית בעולמו של הקב"ה שלא כך נגזר על ידו שיעשה.

אם כן, כשיהודי עשה לי טובה, הוא בעצם עשה את מה שהקב"ה גזר שיהיה, כלומר הטובה ניתנה לי על ידי הקב"ה ואותו יהודי היה השליח. בא אדם ואומר: "לא עשית לי שום טובה, ממילא הייתי מגיע לאותו הישג גם אם לא היית עוזר לי" - כלומר, הוא כופר בטובה שהקב"ה עשה לו!

אני רוצה להביא כאן כמה עובדות מההשגה של גדולי ישראל בנושא זה של הכרת הטובה. ידידי הרה"ג רבי ישראל בן דוד הוציא ספר 'וידעת', שמבוסס על 'דעת תבונות' לרבינו הרמח"ל, ומתרגם את הספר לסגנון ולרמה שתתאים לאנשים בני זמנינו.

בספרו זה מביא הרב בן דוד מעשה נפלא, שאירע עם הרה"ק רבי אהרן מבעלזא, שהכיר טובה ליהודי שגמל עמו טובה, וכך היה המעשה:

פעם נזדמן הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זיע"א להתארח במקום מסוים, ושם סידרו לו חדר עם מיטה שעליה יוכל לנוח בלילות שבהם יהיה באותו מקום. הרבי מבעלזא היו לו עיניים קדושות וטהורות, וכשהוא היה מסתכל על מקום או על חפץ הוא ראה את כל העבר. הוא הביט במקום ההוא, ומיד אמר שהוא לא יוכל לנוח בחדר הזה ובמיטה הזאת. היה שם אחד מבני הבית, ילד צעיר לשנים, שלתומו חשב שהרבי כנראה חושב שמיטה זאת אינה נוחה מספיק. הוא מיד קפץ והציע את המיטה שלו, אולי היא כן תמצא בעיניו של הרבי, ואכן נכנס הרבי לחדר הסמוך, חדרו של הילד, ומיד אמר שהוא ישמח להתארח כאן. באותו לילה ובליילה שלאחר מכן עלה הרבי על יצועו של אותו ילד, שפינה במיוחד עבורו את החדר והסכים לוותר על המיטה שלו לשני לילות.

עברו ימים, חלפו שנים. ענן שחור עלה בשמי אירופה, העולם התהפך על הרבי וגם על אותו ילד. כל אחד מהם עבר את מסלול הייסורים

פעם ראיתי אבא, שניגש לחבר שיודע ערבית, ומבקש ממנו שילמד אותו לומר כמה מחמאות בערבית. הוא לימד אותו לומר "כול אל איחתיראם" - כל הכבוד, "מומתאז" - מצוין. הייתי בטוח שהוא משפץ את הבית, והוא רוצה לדעת איך להחמיא לפועלים הערבים, אבל אז הוא אמר לי: "לא לא, זה בשביל הבן שלי..."

מגיד השיעור הנודע רבי עמרם בינעט, עם מאמר המשך בסדרה על הדרך להצלחה, והענקת מחמאות ככלי לעידוד

הרב עמרם בינעט

בשבועיים האחרונים עסקנו מעל גבי כמה נכבדה זו, בסוגיה של העובדים והפיכתם ליעילים, מוצלחים ומסורים יותר למקום העבודה, במקרה שלנו דיברנו על מלמדים בתלמודי התורה, אבל זה נכון כמובן גם למורות בבית ספר, וכמעט לכל מעסיק במקצועות השונים הקיימים בשוק.

היום אני רוצה להתקדם לשלב נוסף, שכבר נגענו בו בעבר, ותמיד כדאי לחזור אליו שוב: יחסי הורים וילדים. ועל כך אני רוצה לספר לכם סיפור שהייתי עד לו, ושעשה עלי רושם גדול מאוד.

אבל לפני כן, ברשותכם, אני רוצה לחדד נקודה: אין זה סוד שהחינוך העיקרי והאפקטיבי ביותר, הוא על ידי עידוד. ככל שנעודד את הילדים לצעוד בדרך טובה יותר, כך הם יהיו מחונכים יותר. ככל שנגזוף בהם יותר על הדברים הלא טובים שלהם, כך נקבל ילדים מתוסכלים יותר ולפעמים גם מרדנים יותר.

כמובן שלפעמים צריכים לנזוף, אבל המינון הנכון צריך לכלול הרבה יותר מחמאות ועידוד מזניפות והענשה. כל הורה צריך לבדוק את עצמו ולעשות חשבון נפש, אם בשבוע האחרון נתת לילד שלך יותר שלילי מאשר חיובי, זה מצב לא תקין.

אם ההורה מרגיש שהילד ממש סוטה מהדרך הרצויה, ואין ברירה אלא להעיר לו רבות, אז אני רוצה לומר לו שני דברים על כך: קודם כל כדאי שייגש לאיש מקצוע מומחה, שינווט אותו בעניין, כי הניסיון מלמד שהטפת מוסר ונזיפות מרובות פועלים מעט מאוד, אם בכלל.

הדבר השני הוא, נניח שאתה באמת צריך להעיר לילד ולנזוף בו רבות, נניח שזה נכון, מה הבעיה למצוא דרכים להחמיא לו באופן שמהחמאות יעלו במספר ובאיכות על הנזיפות?

פעם ראיתי אבא שניגש לחבר שיודע ערבית, ומבקש ממנו שילמד אותו לומר כמה מחמאות בערבית. הוא לימד אותו לומר "כול אל איחתיראם" - כל הכבוד, "מומתאז" - מצוין, "חילו כתיר" - יפה מאוד.

לתומי הייתי בטוח שהוא משפץ את הבית, ולכן הוא רוצה לדעת איך להחמיא לפועלים הערבים, אבל אז הוא אמר לי: "לא לא, זה בשביל הבן שלי. אני קיבלתי על עצמי לעודד אותו, אז אני לומר מילים בערבית".

שאלתי אותו, "מה רע באידיש או בלשון הקודש? שתי שפות שהילד מבין. למה הרחקת נדוד עד השפה הערבית?"

השיב לי החבר: "אתה לא מבין. כבר נמאס לו לשמוע כל הזמן שאני אומר "כל הכבוד" "שכוייח", "זייער שיין", "נפלא ביותר", ו"אין כמון בעולם". אז אני מנסה לגוון, התחלתי לומר לו באנגלית: "ביוטיפול", "וורינייס", "וונדרפול" ו"אקסלנט". אבל גם את המחמאות באנגלית הוא כבר מכיר וזה מעצבן אותו.

"לכן החלטתי לעבור לערבית, וכשהו ימאס לו נחפש שפה אחרת, אני מתלבט בין סינית לאמהרית. מה אתה אומר? למה הוא יתחבר יותר???"

כמובן שזה לא נקרא לעודד. זה נקרא להחמיא, וזה חשוב מאוד במידה ובמינון הנכון, אבל זה לא עידוד אמיתי.

עידוד אמיתי זה כשאתה מפגין הערכה, כשאתה מראה לילד שהוא חשוב לך ושאתה ממש מעריך את מה שהוא עושה, כשאתה נותן לו את ההרגשה שאתה סומך עליו שהוא ימשיך בדרך הטובה הזאת גם הלאה,

שאתה מצפה ממנו ובטוח במאה אחוז, שהוא עושה את מקסימום ההשתדלות כדי להצליח. זה מה שבאמת מעודד אותנו להתאמן.

ומעשה שהיה כך היה. נסעתי ברכב עם אחד מחברי הטובים, ואיתנו היה גם אברך צעיר שמשותף בקביעות בשיעור 'דף היומי' שאני זוכה למסור מדי ערב, בתלמוד בבלי ובתלמוד ירושלמי.

סיפר לנו החבר שלי, שהבן הגדול שלו שהתחתן, עושה הערב סיום מסכת: "אני מאוד שמחתי שהוא מסיים מסכת, נתתי לו סכום של כמה מאות שקלים, להשתתפות בכיסוי ההוצאות, וגם ביקשתי בבית שיבשלו לו מנות של בשר בקר לכבוד הסיום, כדי להראות שזה חשוב לנו ושנאנחנו מאוד מאוד שמחים בכך שהילד מתקדם בידיעת התורה ב"ה", הוא מספר.

שאלנו אותו, באיזה שעה הסיום, הרי השעה כבר עשר ורבע, הוא בטח מאחר לאירוע, והוא השיב לנו בפשטות שהוא לא מתכוון להשתתף באירוע המרגש: "אני חייב לקום מוקדם, זה לא השעות שלי. אני בשעה 11 בלילה כבר ישן שנת ישרים".

אני קיבלתי את ההסבר, לא התווכחתי, אבל האברך הצעיר שהיה איתנו ממש התקומם: "סלח לי מאוד", הוא אמר, "אני לא רוצה להתערב. אתה מבוגר ממני ויכול להיות אבא שלי, אבל שתדע לך שאתה פשוט טועה".

הוא לא הבין, "למה אני טועה? ללכת לישון ב-11 בלילה זאת טעות?"

"ללכת לישון ב-11 בלילה כשהבן שלך עורך סיום מסכת, זאת טעות גדולה מאוד", השיב האברך הצעיר.

"אבל נתתי לו מאות שקלים, כולל מנות בשר בקר לכל באי סעודת הסיום", טען האב בלחץ, "אתה לא יכול לומר שלא הראיתי לו כמה זה חשוב לי".

השיב לו האברך הצעיר: "אתה אולי הוכחת לו שהוא חשוב לך, אבל לא נתת לו להרגיש את זה! אם תבוא לסעודת הסיום, תשב שם עם פנים זורחות מאושר, ותגיד לכל המשתתפים שם כמה אתה גאה בבן שלך, וכמה זה ממלא אותך בנחת שהוא סיים את המסכת - רק ככה אתה יכול להבטיח לעצמך שהוא יתחבר בכל כוחו לסיים מסכת נוספת! בכמה מאות שקלים אתה לא יכול לקנות בנאדם לאורך זמן, גם אם הוא הבן שלך, אבל אם הוא יראה את החיוך שלך, אם הוא ירגיש שאתה גאה בו ונורא נורא שמח שהוא מסיים מסכת - קנית אותו. אין לי שום ספק של שבקלים, שזה יגרום לו לרצות ביתר שאת לסיים עוד ועוד מסכתות.

"אתה רוצה שהבן שלך יסיים את כל הש"ס? תשנה תוכניות. לך לסיום שהוא עושה, גם אם זה לא השעות שלך".

הדברים פעלו את פעולתם, והאב הגאה ומהאושר המשיך ישירות לבית בנו, כדי לעודד אותו ולשמוח אתו.

לאחר מכן שאלתי את האברך הצעיר, מהיכן באה התובנה הזאת אליו. הוא אינו איש חינוך, הוא עובד קשה לפרנסתו, וגם אין לו ילדים גדולים שאפשר לומר שהוא צבר ניסיון איתם.

הוא השיב לי בפשטות: "אני עצמי עברתי קשיים גדולים מאוד בחיים, ואני אומר לך שלא משנה כמה קשה היה לי, כשאבא שלי עמד לצדי ותמך בי, הרגשתי שהוא נותן לי גב, ביטחון. כשהוא היה עסוק ושלח לי כסף או שליחים אחרים מטעמו - זה גם עזר, אבל לא באותה המידה".

אבל כאן חשוב לחדד נקודה לא פחות קריטית, והיא פונה דווקא אל הילדים, ולא משנה באיזה גיל הם.

בעבר היה מקובל, שההורים היו דורשים מהילדים שלהם דרישות רבות וגדולות. היו הורים שיכלו להעניש ילדים בחומרה בגלל שהם קיבלו ציון לא הכי טוב בחיידר. כולנו עוד זוכרים, מי שכבר עבר את גיל ה-40 וגם אנשים צעירים יותר, אנחנו זוכרים את ההורים. חלקנו חוו את זה ממש על בשרם, ואחרים ראו את זה אצל החברים שלהם. היו אבות שדרשו מהילדים דרישות גבוהות ללא פשרות, ואם הילד לא עמד ברף הציפיות - הוא היה סופג עונשים כבדים, או השפלות חמורות.

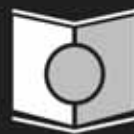
זה לא היה מצב בריא, אולי בדורות קודמים היו אנשים חזקים יותר וזה התאים, בדורות שלנו זה בוודאי לא מתאים, כולם כבר מבינים את זה ב"ה, והדברים האלו נפסקו באופן מוחלט או כמעט מוחלט.

עכשיו אנחנו מתמודדים עם בעיה הפוכה: יש ילדים שדורשים מההורים דרישות, ומנהלים נגדם 'פנקסנות', כולל אברכים בעיקר בשנות העשרים לחייהם, שכל הזמן עסוקים בשאלה אם אבא שלהם נתן להם מספיק והכיל אותם מספיק, או שהוא היה צריך לחנך אותם בצורה טובה יותר ולהעניק להם יותר.

לא מזמן, אחרי שפרסמתי את אחד המאמרים שלי כאן ב'לקראת שבת', עצר אותי אברך צעיר ברחוב ואמר לי, שאם אבא שלו היה קורא את המאמרים שלי לפני שהוא נולד או כשהוא היה ילד קטן, הוא היה יוצא משהו אחר לגמרי: "אני יצאתי ככה, רק בגלל שאבא שלי לא ידע איך לחנך".

רבותי, זאת טעות חמורה מאוד, והיא מגיעה אך ורק מעצת היצר. הרי ליצר הרע יש מגוון רחב של דרכים כדי לשכנע את האדם שכדאי לא להמשיך ולהתנהג בצורה לא נכונה. לפעמים הוא מפתח אותו לחשוב שזאת הדרך הנכונה והראויה, לפעמים הוא מפתח אצלו 'שריון הגנה' ואדישות מוחלטת לגבי מה נכון ומה לא נכון לעשות, ולפעמים היצר עובד בשיטה מתוחכמת יותר: אתה צודק, זה לא בסדר שאתה מתנהג ככה, אבל... מישהו אחר אשם בזה. אבא שלך! זה הוא!!! אם הוא היה יותר מעודד אותך ופחות מותח עליך ביקורת... היית יוצא לא פחות מהרמב"ם. זה הוא שהרס אותך בידיים שלו, עם כל הביקורת הזאת שהוא מתח עליך והעיר לך כל הזמן. עכשיו אין לך סיכוי להיות עובד ה', אין לך סיכוי להיות מתמיד, הרי אבא שלך הרס אותך. מה יעשה הבן ולא יחטא?

צריכים לזכור שזאת עצת היצר, וצריכים לזכור שאף פעם לא כדאי לשמוע בקולו של היצר הרע, גם כשזה נראה לנו שהוא ממש ממש צודק...

Dirshu
העמוד היומי

העמוד היומי

כל השאלות והתשובות

לבקשת רבים ובברכת מרנן ורבנן גדולי התורה - כל ימות השנה, בהם יוכל הלומד גם לחזור

התכנית מיועדת גם לאלו שכבר למדו את המבקשים לייסד לעצמם סדר לימוד שיש למעשה העולות מתוך הסוגיות.

על מנת לאפשר לכל אחד ללמוד לפי טבעו ורש"י ותוס', לימוד גמ' רש"י ותוס' עם 'עיון הע

קונטרס 'עיון העמוד' נועד להיות כלי עזר ללן דברי הגמרא, ומסקנות ההלכה למעשה הע רשימת מוקדי המבחינים ומועדיהם, רשימת

אגף השיעורים של 'דרשו' מקים בימים אלו לפנות כדי לקבל סיוע בהקמת ובהפעלת הש 'עיון העמוד' בהתאם לביקוש.

בהחלט כן. ניתן להצטרף לתכנית הלימוד של מבחן ייעודיים במקומות אלו.

כמו בשאר מסלולי הלימוד של 'דרשו', יתקן להערכה מדויקת יותר של צורת הלימוד הרצ להשתתף במבחנים, אולם כמוכן שאין זו חו במבחנים.

במסלולי הלימוד והשיעורים רשאי כמוכן לן

גובה המלגה המקסימלי הוא 270 ₪, אך כמו (-) לאברכים / בסדרים / בין הסדרים). מידע נ

מה היא תכנית הלימוד של העמוד היומי?

למי מיועדת התכנית?

הלימוד הוא בבקיאות או בעיון? עם תוספות?

מה הוא קונטרס 'עיון העמוד'?

האם יתקיימו שיעורים מיוחדים ב'עמוד היומי'?

האם כוללי ערב, 'ישיבות קיבוץ' או כוללי בע"ב יכולים להצטרף כקבוצה?

האם חייבים להבחן?

מי זכאי להשתתף?

מה גובה המלגה במבחני העמוד היומי?

לרישום והצטרפות
בעמדות 'נדרים פלוס'
או 02-5609000

ה וראשי הישיבות שליט"א, ייסד 'דרשו' תכנית לימוד שינון והזרה של מסכתות הש"ס, בקצב של עמוד ביום ביתר קלות על החומר הנלמד ב'דף היומי' וגם ללימוד במתינות וביתר הבנה את הש"ס כולו.

הש"ס ומבקשים לחזור ולשנן את הלימוד במתינות, תוך לימוד מעמיק יותר של סוגיות הש"ס; וגם לאלו בו אפשרות ללימוד בקיאות עם עיון קל הכולל את עיקרי הגידונים בראשונים ובאחרונים ומסקנות ההלכה

לפי יכולתו, נוסדו בתכנית זו ארבעה מסלולי לימוד: לימוד גמ' רש"י, לימוד גמ' רש"י ו'עיון העמוד', לימוד גמ' מוד'. בהתאם לכך יתקיימו גם ארבעה מסלולי מבחן שונים ב'עמוד היומי', במסגרת מבחני 'דרשו' החדשניים.

מדי העמוד היומי. בהתאם לכך הוא יכלול את דפי הגמרא ולצידם עיקר דברי הראשונים והאחרונים בביאור ולוח מתוך הסוגיות; וכן את ביאור הפשט 'ושננתם' מבית 'מכון המאור'. בקונטרס ייכללו גם לוח הלימוד, שיעורי 'העמוד היומי' ועוד.

שת של שיעורי 'העמוד היומי' בכל רחבי תבל. הנהלת 'דרשו' מזמינה את כל המבקשים להקים שיעורים, יעור. נקבעו קריטריונים מיוחדים להענקת מלגת פתיחה למגיד השיעור שבנוסף, יישלחו לכל שיעור חוברות

'העמוד היומי' גם כיחידים וגם כקבוצות ללימוד מסלול 'העמוד היומי'. כמו כן ישנה אפשרות לפתיחת מוקדי

ימו בכל חודש מבחנים נושאי מלגות בארבעת מסלולי הלימוד של 'העמוד היומי'. המבחנים מהווים הזדמנות ויה, כמו גם אמצעי לדרבון אישי וליצירת 'מחייב' לעצם הלימוד. בהתאם לכך 'דרשו' ממליץ לכל הלומדים בה וניתן להשתתף בשיעורי 'העמוד היומי' כדי לרכוש ידיעות מקיפות בסוגיות הש"ס - גם ללא השתתפות

ושתתף כל מי שלבו הפץ בכך, אולם במבחנים נושאי מלגות ניתן להשתתף רק מגיל 16 ומעלה.

ובן שהדבר תלוי בגובה הציון, כמו גם במסלול הבחנה, מעמד הנבחן (אברך / בחור / בע"ב) ושעת הלימוד ופורט אודות המלגות ניתן יהיה למצוא בפרסומים מיוחדים שיופצו ברחבי הארץ.

הגאון הצדיק רבי חיים וואלקין זצ"ל, משגיח ישיבת 'עטרת ישראל', היה ידיד ותיק של הגאון רבי שמואל יעקב בורנשטיין זצ"ל, ראש ישיבת 'קרית מלך'. ראשיתה של ידידות זו החלה לפני עשרות שנים, בעודם אברכים צעירים בישיבת מיר. יום אחד התקיים בטלז-סטון מעמד הנחת אבן הפינה לישיבת טלז, ושני האברכים הצעירים הוזמנו לארוע

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

את העבר כולו?

וזה לא רק אדם אחד או שנים. הרי הגיעו לבית המקדש רבבות יהודים עם ביכורים, וכל אחד ואחד חוזר שוב ושוב על כל הנוסח, בקול רם דווקא - "וענית ואמרת", "בקול רם" - כותב רש"י. כולם שמעו את כל מביא ביכורים מחדש.

אבל עד שאנחנו תמהים על מה שקרה בבית המקדש, נתמה על מה שאנו עצמינו עושים מידי יום יום. רק נתבונן: אם נטלנו את דינו ואכלנו שיעור כביצה, אנחנו מברכים ברכת המזון. מה כלול בה? 'ברכת הזן'. אנחנו מבינים כמובן - זאת הודאה כללית על כך שהקדוש ברוך הוא בטובו זן ומפרנס לבריותיו.

אבל כבר בברכה השניה אנחנו עוברים להודות על "ארץ חמדה טובה ורחבה, ועל שהוצאתנו השם אלוהינו מארץ מצרים". אבל גם זה לא מספיק, ואנחנו מזכירים גם את ברית מילה ואת מתן תורה, ואז "על חוקי שהודעתנו", ואז באופן כללי "על חיים חן וחסד שהונתנו", ועכשיו סוף סוף מגיעים למה שבגללו התיישבנו מלכתחילה לברך - "אכילת מזון שאתה זן". כמה הקדמות עברנו עד שהזכרנו את פת הלחם שאכלנו? ארץ ישראל, יציאת מצרים, מעמד הר סיני, ברית מילה. ואם יהודי אוכל שלוש פעמים ביום, אז שלוש פעמים ביום הוא חוזר על כל הרשימה של הטובות שהשם יתברך גמל איתנו.

מהי באמת ההבנה בנקודה זו, אשר אנו מבחינים כי חוזרת היא לא רק בהבאת הביכורים, אלא גם בברכת המזון הקרובה אלינו?

פרשת כי תבוא נקראת תמיד בשבוע שלפני השבוע האחרון של השנה. הגמרא במסכת מגילה (לא, א) ואמרת, כי הדבר נתקן לישראל על ידי עזרא הסופר, כדי לרמוז שתכלה שנה וקללותיה ושתחל שנה וברכותיה; והתוספות שם מוסיפים, כי ניתנה שבת אחת להפסיק בין קריאה זו לראש השנה, כדי לא לסמוך ממש את הקללות ליום הדין. הרי שלעניינים הנוכחים בפרשת השבוע, יש שייכות לתקופה בה חלה הקריאה, ואם כך ננסה להפיק לקחים נוספים בפרשה שנוגעים לכל אחד לקראת ימי הדין:

הפרשה שלנו פותחת בנושא הביכורים וכל דיניהם. שורש ועיקר מצווה זו, כמבואר במפרשים, הוא הכרת הטוב וההודאה לבורא יתברך על הטובות שהוא מנחיל לנו כאן בעולם הזה.

הבה ונעמיק מעט בנושא הביכורים:

במצוה זו יש שני חלקים: החלק הראשון, הוא עצם הבאת הביכורים לבית המקדש, והחלק השני, עליו מפרטת התורה יותר - הוא 'מקרא ביכורים'. דהיינו, הפסוקים שצריך מביא הביכורים לומר כשמגיע לבית המקדש: "ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם, ואמרת אליו... רש"י על המילים "ואמרת אליו", אומר דברים שמכוונים אותנו להבין את כל ענין מקרא הביכורים: "ואמרת אליו - שאינך כפוי טובה". כל הפסוקים הללו שאומרים בעת הבאת הביכורים נועדו לשם מטרה אחת - להזהיר ולהודיע קבל עם ועולם את ההכרה: "אני לא כפוי טובה!".

כיצד איפוא מכירים טובה? הבה ונראה את לשון הפסוקים, המחזיר את הקורא לכל העבר של כלל ישראל: "ארמי אובד אבי, וירד מצרימה ויגר שם במתי מעט, ויהי שם לגוי גדול עצום ורב". ובהמשך מתוארים גם כל ניסי מצרים: "ויוציאנו ה' ממצרים ביד חזקה ובזרוע נטויה", ומזכירים את ביאת הארץ: "ויביאנו אל המקום הזה, ויתן לנו את הארץ הזאת ארץ זבת חלב ודבש".

ורק אחרי סקירה זו, מתפנה היהודי לומר "הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה". צריך להבין זאת? הלא יהודי עובד את האדמה, זוכה לראות את פרי עמלו, וניגש לקיים בשמחה מצוות ביכורים. הוא רוצה להודות להשם יתברך, אבל הנוסח שקבעה התורה מצריך אותו לספר היסטוריה שלמה שעברה על כלל ישראל: יעקב ולבן, הירידה למצרים, השעבוד, הגאולה, הכניסה לארץ - כיצד כל זה מתאים ושייך לענין הביכורים? מדוע על כל סלסלה של ביכורים צריך האדם לגולל

הסוד הטמון כאן הוא, שעלינו לדעת כיצד מודים, ובעיקר, על מה צריך להודות.

כשאנו באים להכיר טובה, עלינו להחיות בקרבינו את תחושת ההודאה וההנאה מכל מה שזכינו לקבל. אך לא זו בלבד, אלא להשתמש בטובה הקרובה לנו, כדי לעורר את תחושת הכרת הטוב לכל הדברים שקיבלנו ממיטיבנו, בין אם זה בשר ודם ובין אם זה מוחסדו יתברך.

זו הסיבה שאנחנו מאריכים במקרא ביכורים ובברכת המזון, להזכיר את כל טובות השם יתברך עימנו מאז היותנו לעם. איננו סתם מכירים טובה, אלא מעוררים בנפשינו את הידיעה וההכרה כי הכל מאיתו יתברך, וזו הסיבה להיותינו ולקיימנו.

שמעתי מדודי הגאון רבי **רפאל ברלין שליט"א** כי מקובל בידו אודות גאון הגאונים רבינו **אליהו מוילנא זצ"ל**, שכמעט לא דיבר שלא בלשון הקודש. בכלל הוא מיעט בדיבור ככל האפשר, אבל גם כאשר נצרך לשוחח עם מאן דהו - שוחח רק בלשון הקודש. מילה אחת משפת האידיש כן היתה שגורה על לשונו - 'דאנק', תודה. כששאלו את תלמידיו לפשר הענין, הסבירו כי המילה 'דנק' בגימטריה 'עולם הבא'; אדם שרגיל להכיר טובה, בסופו של דבר יקיים את רצון השם ויזכה להגיע לעולם הבא.

והוסיף לי על כך רבי רפאל ברלין, שהיה בקשר אמיץ עם מרן ראש הישיבה **הגרא"מ שך זצ"ל**, ושמע אותו פעם מתבטא כי 'דאנק' זה גם מלשון 'גידענק' [תזכור], כלומר, מקבל הטובה מוטלת עליו חובה לזכור את מטיבו.

יסוד זה מופיע כבר בספר החינוך. רבים מכירים את לשונו הנפלאה על מצוות כיבוד אב ואם: "תן אל ליבו כי האב והאם הם סיבת היותו בעולם, ועל כן באמת ראוי לו לעשות להם כל כבוד וכל תועלת שיוכל, כי הם הביאוהו לעולם, גם יגעו בו כמה יגיעות בקטנותו. וכשיקבע זאת המידה בנפשו יעלה ממנה להכיר טובת האל ברוך הוא, שהוא סיבתו וסיבת כל אבותיו עד אדם הראשון, ושהוציאו לאויר העולם וסיפק צרכו כל ימיו... ויערוך במחשבתו כמה וכמה ראוי לו להזהר בעבודתו ברוך הוא".

שמעתי שיחה מפי הגאון הצדיק רבי **חזקיהו מישקובסקי שליט"א**, משגיח ישיבת 'ארחות תורה', בה הוא סיפר כי הגיע פעם לפני מרן שר התורה, הגאון רבי **חיים קנייבסקי זצוק"ל**, אברך בן עליה ונפשו בשאלתו: הוא רוצה להתחזק בתפילה, אבל הוא חושב לעשות כן בשלבים, בכל פעם לבקש ביסודיות על נושא אחד ועליו לבקש ולהתחנן כמו שצריך. במה כדאי להתחיל? הצלחה בתורה? יראת שמים? מנוחת הנפש?

שאל אותו רבי חיים: "יש לך הורים?" - "ברוך השם, עד מאה ועשרים" השיב. - "נו, אז מה השאלה?" - הגיב רבי חיים על אתר. "התפילה הראשונה שלך צריכה להיות עליהם, שהאבא והאמא יהיו בריאים לאורך ימים, ושתהיה להם רק בריאות והצלחה... הכרת הטוב!"

הגאון הצדיק רבי **חיים וואלקין זצ"ל**, משגיח ישיבת 'עטרת ישראל', היה ידיד ותיק של הגאון רבי **שמואל יעקב בורנשטיין זצ"ל**, ראש ישיבת 'קרית מלך'. ראשיתה של ידידות זו החלה לפני עשרות שנים, בעודם אברכים צעירים בישיבת מיר. יום אחד התקיים בטלז-סטון מעמד הנחת אבן הפינה לישיבת טלז, ושני האברכים הצעירים הוזמנו לארוע, עקב הזיקה הקרובה שלהם לטלז - רבי חיים כבוגר ישיבת טלז בארצות הברית, ורבי שמואל יעקב כבעל לנדת הגאון רבי **אברהם יצחק בלון זצ"ל הי"ד**, ראש ישיבת טלז בליטא.

שני הידידים התחבטו קשות אם לנסוע למעמד. מצד אחד, חובת הכרת הטוב על כתפיהם לישיבת טלז המפוארה; מאידך, 'תורה מה תהא עליה' - האם זו אכן סיבה ראויה לבטל עבורה את סדר הלימוד בישיבה? ירדו השניים לבית רבם מרן הגאון רבי **חיים שמואלביץ זצ"ל**, ראש ישיבת מיר, ושאלוהו כיצד עליהם לנהוג.

רבי חיים שקל את הדברים בכובד ראש, ולבסוף אמר: "אינני יודע מה היא רמת ה'הכרת הטוב' שלכם לישיבת טלז - את זאת, הינכם צריכים למדוד לבד. אבל דבר יכולני לומר לכם: **הכרת הטוב זה כל האדם!**"

רבי חיים וואלקין סיפר, כי עשרות שנים לאחר מכן, בפגישתו האחרונה עם רבי שמואל יעקב, שבועות ספורים קודם הסתלקותו, הזכיר לו את אותה אמרה נוקבת של רבי חיים: "ההינכם זוכרים...? הכרת הטוב זה כל האדם!", חזר בניגון, "גיוואלד, זה כל האדם!"

ה'חזון איש' בירך את העגלון שהוביל אותו ברחובות בני ברק שמעתי פעם מהמשגיח הגאון הצדיק רבי **דן סגל שליט"א**, כי את גודל החיוב בהכרת הטוב ניתן ללמוד מהדין של החזרת משכון.

התורה אומרת (דברים כד, ג): "השב תשיב לו את העבוט כבוא השמש ושכב בשלמתו וברכך, ולך תהיה צדקה לפני השם אלוךך". רש"י מביא על אתר מהספרי שמבאר כך - "וברכך", שהלווה יברך את המלווה, ואם אינו מברך - מכל מקום "ולך תהיה צדקה".

הרי זה פלא, הקשה המשגיח. לכאורה, כשמיקיימים את ציווי השם, קיום המצווה הוא העיקר ולא הברכה שיברך הלווה הנזקק. אך הספרי מבאר ההיפך - העיקר שהוא יברך, וגם אם לא עשה כן, תהיה לוה צדקה, מעין בדיעבד שכוה. איך ניתן להבין זאת?

הביאור הוא, אמר המשגיח, שמכיוון שכאן עוסקים באדם שהיטיב למישהו אחר, כוח הברכה של מקבל ההטבה יותר גדול ומשמעותי מהשכר על עצם קיום המצווה! מדוע? כי **החיוב של הכרת הטוב הוא כל כך גדול**, שהקדוש ברוך הוא נותן למקבל הטובה כח ברכה עצום שבאמצעותו יוכל למלאות את החיוב שלו, כי אחרת לא היתה יכולת להכיר טובה כמו שצריך.

כדי להטעים את הענין, הביא המשגיח רבי דן מעשה שהיה עם מרן ה'חזון איש' זצ"ל, שהלך פעם בבני ברק, ושביילי המושבה הצעירה עוד לא היו סלולים כלל. עודו מהלך בחולות, עבר לידו מישהו עם סוס ועגלה והציע לקחתו להיכן שצריך להגיע. ה'חזון איש' סירב כיוון שלא רצה להטריח אחרים, אך בעל העגלה ביקש והפציר ולבסוף נענה ה'חזון איש' לבקשתו.

כשהגיעו ליעד, הודה לו ה'חזון איש' ושאל: "יש איזה משהו שאתה זקוק לו?" - "לא", השיב היהודי, "ברוך השם איני חסר דבר". אמר לו

"תכלה שנה וקללותיה!!", זעק המרצה. בסיום ההרצאה ניגשתי יחד עם משתתפים רבים להודות למרצה ולשבח אותו על ההרצאה המוצלחת ועל החיזוק אותו שאבנו כולנו מדבריו החמים. לידי עמד אברך צעיר, שבבישנות אבל עם לא מעט תעוזה ביקש מהמרצה לשאול שאלה...

השאלה ששאל האברך היתה חדה כתער, עד שלקח לעומדים שם כמה שניות כדי לעכל אותה...

מאת: הרב ישראל היימן

לפני מספר שנים השתתפתי בכינוס התעוררות לפני ראש השנה. היה זה כינוס גדול עם משתתפים רבים, ובין המדברים היה יהודי חשוב מאד שהוזמן כאורח הכבוד לשאת את המשא המרכזי לאותו ערב.

זכיתי לשאת שם דברי פתיחה, אחרי דיבר רב המקום ובסוף הוזמן אותו יהודי נכבד, לשאת את נאומו המרתק.

הוא האריך בדברים לבאר את גודל יום ראש השנה ואת חשיבותו. הוא תיאר בצבעים חיים את הדין של מעלה, ואת ההשפעה של המשפט על מהלך כל השנה. הוא עבר לעורר בחום על המשמעות של התפילה בימים אלו.

"תכלה שנה וקללותיה!!", זעק המרצה.

המרצה הנכבד סקר את מוראות אותה שנה שחלפה, את הפיגועים והצרות, את הרבנים וגדולי ישראל שהלכו מעמנו באותה שנה, ואת כל התהפוכות העולמיות המרכזיות שנגזרו בראש השנה הקודם. המטרה הייתה והצליחה - לעורר את המשתתפים להבין את החשיבות של הימים הנוראים ולעורר אותם לקרוע שערי שמים.

ההרצאה הסתיימה, ובבירור היה ניתן לראות על פניהם של כמה וכמה משתתפים את עקבות הדמעות וההתעוררות הורגשה בחלל האוויר. היהודי החשוב הנ"ל הצליח להעביר את המסר בבהירות וברגש, ויחד עם כל המשתתפים גם אני התרגשתי ויצאתי משם מחוזה.

בסיום ההרצאה ניגשתי יחד עם משתתפים רבים להודות למרצה, ולשבח אותו על ההרצאה המוצלחת ועל החיזוק אותו שאבנו כולנו מדבריו החמים.

לידי עמד אברך צעיר, שבבישנות אבל עם לא מעט תעוזה ביקש מהמרצה לשאול שאלה.

"למה הרב דיבר רק על הצרות שקרו בשנה האחרונה? למה הרב לא הזכיר את כל החסדים והטובות שקרו גם הם בשנה האחרונה? הלא אינספור של חסדים, ניסים ונפלאות עשה וממשיך לעשות איתנו השם יתברך, אולי זה ראוי גם לאיזכור?"

במקום השתרר שקט טעון. דבריו של האברך היו חדים כתער, ולקח לעומדים שם כמה שניות כדי לעכל אותם.

אותו מרצה מפורסם שניחן ביראת שמים אמיתית ובמידת האמת, לא התבלבל כמו כולם, הוא שאל את האברך העומד מולו: "תגיד, אברך יקר, אתה הלא צודק כל כך... איך הגעת לדרגה כזו של הכרת

הטוב ושל אמונה? למה מכל העומדים כאן, כולל אני בעצמי רק אתה חשבת על זה?"

בתגובה הוציא האברך פנקס קטן מהכיס. הוא הניף אותו אל על ואמר בענוות חן:

"בשנה שעברה, ממש לפני ראש השנה, חיפשתי עם בני ביתי קבלה טובה לשנה החדשה, בסעודת שבת ישבנו כל בני המשפחה והעלנו הצעות לקבלה אחת כוללת שתחזק את כל בני המשפחה לקראת השנה החדשה. על דעת כולם הוחלט לבסוף לעבוד על הודאה לה'." "ביום ראשון קניתי פנקסים כאלו לכל בני המשפחה וסוכם שכל אחד ישקיע לפחות פעמיים בשבוע לחפש ולכתוב את הטובות שה' עושה איתו ולהודות לו.

"ממש היום בארוחת הצהרים ביקשתי מכולם להביא את הפנקסים ולספור... רצינו לדעת, בסיכומה של שנה, כמה חסדים גלויים לעין סבבו את משפחתנו בשנה החולפת.

"2375 חסדים!"

"זה הסכום הכולל מכל בני המשפחה..."

והוא הדגיש: "זה כמובן רק החסדים הגלויים ששמנו לב אליהם בבירור, ולא דיברנו על החסדים הגדולים שאפילו לא שמנו לב, ולא על החסדים הנסתרים, וכמובן לא על נפלאותיך שבכל עת, ערב ובוקר וצהריים, ועל עצם חיינו..."

תוך כדי הדברים דפדף האברך במהירות בפנקס, עיניו וגם עינינו

המבצע הגדול לחודש אלול

תורמים לארגון 'אחינו' ומקבלים מתנת ענק

מסלול
גולד

תרום 26 ש"ח לחודש
למשך 14 חודשים
סך כל התרומה 364 ש"ח

ומקבלים במתנה

סט 'משנה ברורה'
כרכים ובה נהודות כ"ט

שו"ע 'דרשו' כרך ט'

שו"ע 'דרשו' כרך י'
חברך הדרש!

ספר המפתח
על 'משנה ברורה'

ספר 'דרש דוד'
על התורה 3 כרכים

שווי המתנה בחנויות 756 ש"ח

מסלול
פרימיום

תרום 24 ש"ח לחודש
למשך 13 חודשים
סך כל התרומה 312 ש"ח

ומקבלים במתנה

סט 'משנה ברורה'
6 כרכים כריכה קשה

ספר המפתח
על 'משנה ברורה'

ספר 'דרש דוד'
ימים נראים

שווי המתנה בחנויות 518 ש"ח

מסלול
רגיל

תרום 24 ש"ח לחודש
למשך 12 חודשים
סך כל התרומה 288 ש"ח

ומקבלים במתנה

סט 'משנה ברורה'
6 כרכים כריכה קשה

ספר 'דרש דוד'
ימים נראים

שווי המתנה בחנויות 456 ש"ח

להצטרפות וקבלת המתנות 02-5609000

'צוף התורה'

מגיד המישרים הגר' אליעזר יוטקובסקי, עם שאלות בראי הפרשה, משולבים בעובדות ומעשים מגדולי הדורות

ומעשה היה עם מרנא החפץ חיים שהשתוקק מאוד לעלות לארץ הקודש, ואפילו רכש דירה בפתח תקוה, כדי להתגורר בה. החפץ חיים אפילו ארז את מטלטליו וכבר שם לדרך פעמיו, אבל לא אסת"עא מילתא, והוא נאלץ לחזור על עקבותיו, והיה מיצר מאוד על כך שלא זכה לעלות לארץ הקודש באחרית ימיו.

אמרו לו למרנא החפץ חיים שזה דווקא טוב שהוא נשאר בראדין, כי הנוכחות שלו חשובה והוא יכול להשפיע על תושבי כל האזור שילכו בדרך הישר. ענה מרנא החפץ חיים שזה היה נכון לתקופה קודמת, כשהיה צעיר יותר, אבל עכשיו הוא כבר זקן ושבע ימים, הוא מתקשה מאוד לצאת ולבוא ולכן כבר אין לו השפעה רבה על הסביבה ולכן באמת לא חשש לעזוב את הכל ולעלות לארץ הקודש. השיבו מקורביו של מרן ואמרו לו "כשסבא יושב בראש השולחן, כל הנכדים והנינים מתנהגים יפה יותר מפני כבודו", כלומר, גם אם החפץ חיים עצמו כבר זקן ואינו פועל להשפיע על הסביבה שלו, עצם הנוכחות שלו יש בה כדי לעורר השפעה... כששמע זאת החפץ חיים קיבל את הדברים, ונחה דעתו.

ולעניין הלכה כל אחד ואחד ישאל את רבותיו כיצד לנהוג, שהרי אין מקרה אחד דומה למשנהו ובוודאי שבנושאים הרי גורל כגון זה צריכים לעשות שאלת חכם ולשמוע לדעת תורה.

ובספר 'השרף מבריסק' מביא מעשה שהיה עם מרן הרב מבריסק זצ"ל, שבמלחמת העולם הראשונה נפגע קשות מהמלחמה כידוע, כולל כמה מבני משפחתו שנספו ל"ע והיתה התלבטות גדולה אם להגר מליטא לארה"ב או לעלות לארץ הקודש.

למעשה כבר סודרו עבור הרב זצ"ל כל המסמכים הנדרשים כדי להגר לארה"ב הוא קיבל את כל האשרות והיתה תוכנית מסודרת עם מסלול נסיעה וזמני הפלגה, אבל בסופו של דבר החליט הרב לעלות דווקא לארץ הקודש.

אמרו לו שאולי בכל זאת כדאי להגיע לארה"ב משום שבה יש שפע גשמי ושירותי רפואה טובים, ואילו בארץ הקודש הוא צפוי לסבול מעוני ומחסור ויש גם מחלות ל"ע.

השיב מרן הרב מבריסק "ליד ירושלמי אחד יש השקפה טהורה יותר מהרבה מאוד אנשים בחוץ לארץ", וציטט בהקשר זה את דבריו המפורסמים של הנשר הגדול, הרמב"ם, ביד החזקה שלו בפרק ו' מהלכות דעות שם כותב הרמב"ם שאדם צריך להתרחק מחברתם של אנשים שאינם הולכים בדרך הישר: "ואם היו כל המדינות שהוא

1
אנחנו לא בני דודים ומעולם לא פגשתי אותך", אבל אני הצעתי לו שיתקשר לאביו השופט הנכבד ושאל אותו אם זה נכון או לא. הוא התקשר, וקיבל בו במקום תשובה שגרמה ללסת שלו להישמט..

"כִּי תְּבֹא אֶל הָאָרֶץ" (דברים כ"ו, א')

הוא מתגורר בארה"ב, באחת השכונות היהודיות בניו יורק, שם הקים משפחה לתפארת, בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות, כולם הולכים בדרך ה'. מדי יום בצהרנים הוא לומד עם בנו, ובכל ערב הוא זוכה ללמוד עם נכד אחר, בשבתות הם מתארחים אצלו והוא מדבר איתם על תורה ויראת שמים, ממש מנהל משפחה לתפארת. אבל בלבו של אותו יהודי מקנן רצון עז לעלות לארץ ישראל. הוא כמובן לא יכול להעביר איתו את כל המשפחה, עשרה ילדים נשואים יש לו, כולם נשואים למשפחות אמריקאיות, הם מושרשים חזק מאוד בארה"ב ולא יכולים לעלות לארץ ישראל.

שאלה: האם יש עניין שאותו יהודי יעזוב את הכל ויעבור לארץ הקודש כדי להרוויח את המצוות התלויות בארץ, כשעל יד זה הוא מפסיד את כל המצוות שהוא מקיים בחו"ל כשהוא מדרוך את בניו ונכדיו בדרך התורה? או שאולי עדיף שישאר שם ויעשה את המוטל עליו, מבלי לחפש הרפתקאות ומעבר לארץ הקודש?

תשובה: ה'פלא יועץ' בערך 'ארץ ישראל' מורה שאנשים צעירים לא יעלו לארץ הקודש, בגלל שבתקופתו היה בארץ רעב גדול, ומחלות שונות השתוללו והפילו חללים בקרב היהודים שהתגוררו כאן.

אבל, מוסיף ה'פלא יועץ', שאנשים מבוגרים שכבר אינן צריכים לגדל את ילדיהם וכבר השלימו את החלק הזה בחייהם, יכולים ואפילו רצוי שיעלו כדי לחונן את עפרה של ארץ הקודש.

ובערך 'צדקה' כותב ה'פלא יועץ' כדהלן: "ובכלל אמרם 'חייך קודמין' הוא, שימכר קרקעות ומטלטליו ויכלכל את שיבתו, ויזכה נפשו לשכן כבוד בארץ הקדש, ויטול חלק בראש לשלח לעולם הבא מעדנים לנפשו, ואל יחוש כל כך על בניו להניח להם כל חילו, כי אדם קרוב אצל עצמו וחיו קודמים".

ולענייננו, הדבר תלוי כמובן בשאלה עד כמה שהותו של היהודי בחו"ל חשובה למשפחתו, וכמובן שאם הוא עדיין מדרוך את בני המשפחה ויש לו השפעה עליהם, זה לא דומה למי שחי את חייו והילדים באים לבקר אותו אחת לתקופה.

ומתפתלת שממנה הבנתי שני דברים: הדבר הראשון שהבנתי הוא שהמדינה באמת מאוד מאוד מעוניינת לממן ארגונים העוסקים בשילוב חרדים בשוק העבודה, זה ממש אחת המטרות החשובות של ממשלת ישראל בעידן הנוכחי. הדבר השני שהבנתי הוא שכל הדאגה הזאת, היא רק אמצעי כדי לשלב את החרדים בשוק העבודה הכללי, 'להטמיע אותם בחברה הישראלית'. אבל מה שאני עושה לא מקדם את המטרה של ממשלת ישראל.

ולכן... הבקשה שלי צפויה להידחות ואני לא אקבל שום סיוע ממשלתי. לא קבוע וגם לא חד פעמי.

הפקיד הבכיר אותה לי שהפגישה הגיעה אל סיומה: "אנחנו נבחן את המסמכים, אבל אני אומר לך מראש שלא תתלה תקוות", הוא אמר לי.

בתגובה שאלתי אותו הם הוא מוכן לשמוע סיפור... "נו, בסדר", אמר בחוסר סבלנות, "אבל תעשה את זה שיהיה קצר, כי יש לי לוו"עמוס".

"לפני הרבה מאוד שנים, משהו כמו שישים וחמש שנה, הגיע לארץ יהודי שהתגורר לפני כן בארה"ב. הוא היה כבן שבעים, ובא עם משפחה, היו לו אשה וילדים, אבל הוא כבר היה כבן שבעים, בקושי ידע עברית, היתה לו גיבנת ענקית על הגב והוא גם סבל מאסטמה חריפה.

"כמובן שאדם כזה מצב יתקשה מאוד למצוא עבודה שמכבדת את בעלית. בעבודה פיזית הוא לא יכול היה לעבוד בגלל הגיל והאסטמה, בעבודות פשוטות יותר כמו מוכר בחנות וכו' הוא לא יכול היה לעבוד כי היתה לו גיבנת והוא היה מאוד כפוף, ובכלל, מי מקבל עובד בן 70 לעבוד בבית העסק שלו? מחסום השפה כמובן שלא הקל עליו.

"לאותו יהודי היתה אחות שהתגוררה בני ברק. היא היתה אלמנה והיה לה בית עם ילדים. את פרנסתה היא היתה מוצאת בניקיון של בתים ומוסדות, עבדה בפרך והרוויחה משכורת צנועה שממנו חיו היא וילדיה.

"בא היהודי לבקר את אחותו וסיפר לה שהוא מאוד מתקשה למצוא עבודה. האחות חשבה ולבסוף היה לה רעיון: 'הגמ"ח של זונגשיין'. פנתה להנהלת הגמ"ח ושאלה אם הם צריכים מנהל חשבונות מצוין שיכול לנהל להם אתה פנקסים. הם הסכימו בשמחה אבל הסבירו לה שזה בעצם גמ"ח, כאן עובדים בהתנדבות, לא משלמים משכורת.

"אמרה האלמנה שזה בסדר גמור, היא תיתן למנהל הגמ"ח חצי מהמשכורת החודשית שלה, ואת הכסף היה הוא יעניק לאח המבוגר שלי, מבלי לגלות לו שזאת תרומתה של אחותו האוהבת והדואגת. "וכך עבד הסידור הזה במשך שנים רבות. האחות האלמנה עבדה בפרך כדי לפרנס את עצמה ואת הילדים שלה, ובסופו של כל חודש היתה חותכת חצי מההכנסה שלה ונותנת לאחיה, כי מזה מה שאחים עושים למען אחים".

סיימתי לספר את הסיפור והפקיד ההוא מסתכל עלי בחוסר סבלנות

וידעם ושומע שמועתך נוהגים בדרך לא טובה כמו זמנינו, או שאינו יכול ללכת למדינה שמנהגותיה טובים מפני הגייסות או מפני החולי, יש לבדו יחיד כענין שנאמר ישב בדד וידום. ואם היו רעים וחסאים שאין מניחים אותו לישב במדינה אא"כ נתערב עמהו ונוהג במנהגם הרע, יצא למערות ולחוחים ולמדברות, ואל ינהיג עצמו בדרך חטאים כענין שנאמר מי יתנני במדבר מלון אורחים".

והעיד מרן הגאון רבי משה שפירא זצוק"ל, שלמרות שהרב מבריסק עבר מה שעבר במלחמת העולם הראשונה והמחירים הכבדים ששילם, ועל אף העוני ששרר בביתו בירושלים - השמחה היתה שרויה בביתו באופן תמידי באופן שאי אפשר לתאר. כי אדם שחי על פי התורה ובהתאם להלכה, התורה משמחת אותו ומרוממת אותו מאוד.

ושגור היה על לשונו של מרן הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל, לומר שאברך מכולל פוניבז' שמגדל 12 ילדים עם משכורת מינימלית וחי בדוחק רב, בדרך כלל מלא שמחה הרבה יותר מאנשים אחרים הגרים על אדמת ניכר ולהם מאות מיליוני דולרים, אבל לפעמים השמחה מהם והלאה. והיה מרן אומר שאין לזה הסבר טבעי, אבל כך היא המציאות.

אספר מעשה שהייתי שותף לו

אספר מעשה שהייתי שותף לו: היתה אלמנה שחיה בדחוקת גדולה ובכל זאת נתנה מכספה לאחרים, ולימים שימשה דמותה אות ומופת לעזרה לזולת:

במסגרת הפעולות שאני משתדל לעשות כדי לעזור ליהודים ולנשות אברכים להתפרנס בכבוד בדרך של היתר ובאופן שיהיה לכתחילה על פי התורה, אמרו לי פעם שכדאי לפנות למשרד התמ"ת, ולבקש עזרה וסיוע ממשלתי למימון הפעולות.

הגשתי את הבקשה, והוזמנתי לשיחה עם פקיד בכיר במשרד, שאמור היה לבחון את הבקשה ולהחליט אם לאשר אותה או לא. כשראיתי את שמו של הפקיד הזה, שמתי לב ששם המשפחה שלו דומה מאוד לשמו של שופט בכיר, שומר מצוות, שכיהן באותם ימים כשופט בבית המשפט העליון, ולו יש קשרי משפחה עם אבי מורי זצ"ל. עשיתי בירור נוסף, וגיליתי שהפקיד ההוא, הנו אכן בנו של אותו שופט, וממילא יוצא שאנחנו בני דודים שלישיים... עם זאת, לא היתה לי שום היכרות איתו, והבנתי גם שקרבה משפחתית רחוקה כל כך לא יכולה לעזור לי יותר מדי, אלא אדרבה, הוא עוד עלול להחליט שיש פה ניגוד עניינים ולפסול את הבקשה שלי רק כדי שלא יגידו שהוא עזר לקרוב משפחה על חשבון כספי משלם המיסים הישראלי.

הגעתי לאותה פגישה במועד שנקבע עבורי, והבאתי איתי קלסרים והסברים לרוב על הפעילות החשובה שאנחנו עושים כשאנחנו מאתרים מקומות עבודה המתאימים ליהודים חרדיים, לפי רוח התורה ובהתאם לכללי ההלכה, ועל ידי כך עוזרים למשפחות להתפרנס בכבוד בסיעתא דשמיא.

הפקיד שמע אותי ברוב קשב, ולבסוף השיב לי תשובה ארוכה

לא מוסתר בכלל: "נו. בסדר. מה אתה רוצה להגיד לי בזה???" אמרתי לו: "עד יום מותו, אותו יהודי לא ידע שאחותו מימנה אותו! גם הילדים והנכדים שלו לא ידעו על כך דבר וחצי דבר!". הוא כבר ממש התעצבן עלי: "נו, ואז מה? איך זה קשור אלי, למה אתה מספר לי את כל זה?".

הושטתי לו יד ואמרתי לו: "בגלל שאנחנו קרובי משפחה. וכשסבא שלך עלה לארץ עם גיבנת ענקית ועם אסטמה חריפה ואיש לא רצה להעסיק אותו, סבתא שלי לא התחילה לעשות חשבונות, היא אמרה שאחים עוזרים לאחים שלהם, ופשוט חתכה חצי מהמשכורת שלה כדי שיהיה לו לחם לאכול. עכשיו התור שלך להחזיר לה, יש לך ביד כח וסמכות, אתה יכול לדאוג לתקציב שיסייע לי לעזור להרבה מאוד יהודים למצוא את פרנסתם בכבוד. עליך למלא את החובה המשפחתי שלך".

הפקיד היה המום והסתכל עלי בחוסר אימון: "מה אתה מדבר? זה לא הגיוני. אנחנו לא בני דודים ומועילם לא פגשתי אותך", אבל אני הצעתי לו שיתקשר לאביו השופט הנכבד ושאל אותו אם זה נכון או לא. הוא התקשר, וקיבל בו במקום תשובה שגרמה ללסת שלו להישטט...

2 "ברגע שהלכת מכאן לשדה הוא השתעל, ופלט את החפץ הזר שנתקע בגרונו. הוא שב לנשום כרגיל ולא אירע לו שום נזק ב"ה"

"ולְמַחְמַת מְרֵאשִׁית כָּל פְּרֵי הָאֲדָמָה" (דברים כ"ו, ב')

שאלה: בסיומה של שנת השמיטה הקודמת, יצאו כל תושבי בני ברק לרחובה של עיר, כדי להקדים את פני החקלאים שערכו מעין מצענד יצחון, ונעו ברחובות בני ברק עם טרקטורים, מחרשות וציוד חקלאי מגוון.

היה שם יהודי אחד שבמושך שנים רבות היה לומד בשיעור קבוע בשעה קבועה, והיה עושה כל מאמץ שבעולם שלא לוותר על ההשתתפות בשיעור, וכעת, כשיש מעמד גדול לכבודם שלגביורי כח עושי דברו, הוא מאוד התלבט מה קודם למה, הקביעות של השיעור או הקבלת פני החקלאים ששמרו על משמרת השמיטה ועמדו בניסיון הגדול.

תשובה: על פניו יש לוותר על הקביעות וללכת לקבל את פני החקלאים כי חביבה מצווה בשעתה, וכבר פסק רבינו הרמב"ם בפרק ד' מהלכות ביכורים, הלכה ז', שבשעה שבאו מביאי הביכורים בשערי ירושלים: "כל בעלי אומניות שבירושלים עומדין מפניהם ושואלין בשלומן אחינו אנשי מקום פלוני בואכם בשלום והם מהלכין בתוך ירושלים והחליל מכה לפניהם עד שהם מגיעים להר הבית".

מעשה היה ברבה של קוממיות, הגאון רבי בנימין מנדלזון, שלחם את מלחמת השמיטה ופעל גדולות ונצורות בעניין כידוע, על פי

פסיקותיו של מרן החזו"א זצוק"ל. בשמיטה הראשונה שנשמרה בארץ הקודש כהלכתה על ידי יהודים רבים, עשו מאמץ שיהיו הפירות והירקות ככל האפשר מצויים, אבל כשהתקרבו ימי הפסח התברר שיש מחסור חמור מאוד בתפוחי אדמה.

הרב מנדלזון עשה כל מאמץ להשיג תפוחי אדמה, מתוך הבנה שרבים רבים לא יוכלו לעמוד בניסיון, וכשיגיע חג הפסח הם פשוט יקנו תפוחי אדמה מהיתר מכירה, ואם חלילה יישבר הגדר שהצליחו לגדור בעמל רב, מכאן ועד סוף שנת השמיטה כבר יקנו אנשים 'היתר מכירה', וכך ימשך הדבר גם בשמיטות הבאות.

הוא עשה בירורים וחפושים, והנה התברר לו שבנמל חיפה עומדת לה ספינת סוחר עם מטען גדול של תפוחי אדמה שגדלו בחו"ל, אבל הספינה הגיעה כדי לפרוק סחורה אחרת בחיפה, את תפוחי האדמה היא אמורה לשאת הלאה, לקפריסין.

הרב מנדלזון הפעיל קשרים ועשה כל מאמץ, עד שהצליח להגיע למנהלי חברת הספנות וביקש בכל לשון של תחינה ובקשה שיורידו את תפוחי האדמה בחיפה. לבסוף אמרו לו שאם הוא ישלם על תפוחי האדמה במזומן בתוך 24 שעות, הוא יקבל את מבוקשו, ואם לאו, הספינה חייבת להרים עוגן ולהמשיך בדרכה.

כשכבר ראה את האור בקצה המנהרה, הצליח הרב לגייס סכום כסף נכבד והזמין מונית שתיקח אותו לתל אביב, למשרדי חברת הספנות, לשם עליו להביא את הכסף במלואו.

כמוכן שבקוממיות לא היתה תחנת מוניות, והמונית הוזמנה מבאר שבע. הנהג נסע כברת דרך לא פשוטה עד שהגיע לקוממיות, והרב היה מוכן לשלם כל סכום שיידרש כדי שיוביל אותו לתל אביב.

המונית כבר עמדה והמתנייה לרב מחוץ לבית, והנה מגיע אחד השכנים בריצה מבוהלת כשבנו הפעוט על זרועותיו, הוא רוצה להיכנס למונית ומבקש מהנהג שייסע איתו בדחיפות לבית החולים הקרוב ביותר, כי הילד בלע חפץ כלשהו והוא עומד להיחנק רח"ל.

אבל הרב יצא גם הוא מהבית ואמר בתקיפות שהוא הזמין את המונית, ולכן יש לו זכות ראשונים. השכן זעק מרה שהבן שלו נמצא בסכנה נוראה רחמנא ליצילן, ובוודאי שהוא קודם לכל דבר אחר, אבל הרב הורה לו בתקיפות שיתרחק מהמונית, נכנס פנימה ונסע לדרכו. אבי הילד מיהר להזמין אמבולנס, אבל הוא ידע שהסיכוי שהאמבולנס יגיע כשהילד עוד בחיים, קלוש מאוד, ולכן השאיר את הילד בבית ויצא אל השדה באמרו "אל אראה במות הילד".

אחרי שבכה בשדה יותר משעה, שב האב בצעדים איטיים לבית, ובלבו לא היה ספק קל שבקלים שחלילה וחס...

כשהתקרב לביתו יוצאת אשתו לקראתו ועל זרועותיה הילד, צוהל ושמח, כאילו לא אירע דבר שסיכן אותו והעמיד אותו בסכנה גדולה כל כך.

סיפרה הרעייה לבעלה: "ברגע שהלכת מכאן לשדה הוא השתעל, ופלט את החפץ הזר שנתקע בגרונו. הוא שב לנשום כרגיל ולא אירע לו שום נזק ב"ה".

ביתיים הגיע הרב לתל אביב, שילם את מלוא הסכום וההוראה

ש'היצר מערים עלי בדרכי, ואם הילד כבר לא יהווה מכשול לקיום המצוה, לא יאונה לו כל רע, כי כל התוכנית של היצר נכשלה. את המעשה הזה שמעתי מפיו של אחד מתושבי קוממיות באותם ימים, ולימים סיפרתי אותו באוזניו של מרן ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן זצ"ל שהשיב לי שאת המעשה הנורא הזה מותר לספר רק לבני תורה ממש, כי על פי תורה בוודאי שפיקוח נפש דוחה הכל ולאדם רגיל אסור לעשות כאלו חשבונות כמו שעשה הרב של קוממיות. צריכים להיות בעל מדרגה כמוהו ובעל מסירות נפש כמוהו כדי לעשות כאלו חשבונות, אבל אנשים רגילים צריכים פשוט להתנהג בהתאם לכלל שפיקוח נפש קודם לכל דבר.

"כל התשובות שנכתבו במדור זה נועדו לחידודי, ואין לראות בהן הוראה למעשה בשום אופן"

ניתנה - להוריד את תפוחי האדמה בנמל חיפה, משם הם הופצו למכירה ליהודים שומרי שביעית בכל רחבי הארץ, ומצוות השמיטה נשמרה במלואה באופן היותר מהודר. כששב הרב לביתו, סיפר לו אבי הילד את שאירע, ואמר לרב: "יש לי שאלה נוקבת. הרי הרב יודע יותר טוב ממני שפיקוח נפש דוחה את כל התורה כולה. היה כאן ילד שעמד להיחנק רח"ל, איך הרב יכול היה להשאיר אותו מאחור ולנסוע לתל אביב כדי לקנות תפוחי אדמה. זה הרי היה מצב של פיקוח נפש גמור". השיב לו הרב זצ"ל: מאחר וזה קרה בדיוק כשעמדתי לעלות למוניות ולקנות תפוחי אדמה שיצילו את שמירת השמיטה בארץ הקודש, הבנתי שאין זה אלא מעשה שטן. הילד שלך היה רק אמצעי כדי לעצור אותי מקיום המצווה החשובה שהוטלה עלי באותו רגע. ידעתי שאני חייב לעשות את המוטל עלי, ולא להיכנע לקשיים

המשך מעמוד 19 | הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

חידשה הוא שחיוב הכרת הטוב הוא להעמיד את הדברים מול העינים, כדי שכל זמן וכל עת נוכל לראות את זה! טבע האדם הוא שהרגשות מתקררים, ולכן לאה עשתה מעשה שיחזיק את ההתעוררות, וקראה לבנה את השם 'הודה', שיוכיח לה את הענין בכל פעם שתקרא את שמו". רבי משה אהרן הביא תימוכין לענין זה, שצריך לעשות חיזוקים להכרת הטוב:

הרמב"ן (שמות ד, י) שואל שאלה עצומה: משה רבנו עליו השלום, איש האלוקים, הרועה הנאמן, היה כבד פה וכבד לשון. מדוע לא ביקש מהקדוש ברוך הוא שירפא אותו? בפרט שהם דנו על נושא זה בדיוק - משה רבנו תהה כיצד יוכל להתבטא בפני פרעה, והשם יתברך אמר לו "מי שם פה לאדם". אם כך, שיבקש משה מבורא העולם שירפאהו; היד השם תקצר, ועוד למנהיג הנאמן של בניו אהוביו?

אומר הרמב"ן דבר נורא: משה רבנו לא רצה להרפא מן המום שלו, כדי להרגיש כל הזמן ולזכור את החסד שעשה עימו הקדוש ברוך הוא שגרם לפרעה הרשע לגדל אותו כילד קטן אצלו בבית! מבהיל הרעיון! מעין זה מספר המדרש (מעם לועזי שמו"א יז, לה) אודות דוד המלך, שלאחר שהיכה את הארי ואת הדוב פשט את עורותיהם ועשה לו מהם בגד מיוחד. מדוע? כדי שיוכל תמיד ללבוש את הבגד הזה, ולהחיות בקרבו את הזיכרון על חסד השם ונפלאותיו שעשה עימו.

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

ה'חזון איש': "אם כן, יהיה רצון שתזכה לאריכות ימים". ואכן, אותו יהודי זכה לאריכות ימים מופלגת.

נתבונן רגע בסיפור הזה, אמר רבי דן. הרי אנו יודעים כמה אהבת ישראל היתה לחזון איש. את כל כולו הוא הפקיר למען כלל ישראל, ובודאי לא היו חסרות לו הזדמנויות לברך יהודים ולרצות לאחל להם כל טוב. מדוע דוקא כעת רצה לברך את אותו העגלון? בהכרח משום שכעת הוא הטיב עמו, ומחמת זה יש לו כח מיוחד של ברכה - שמשועבד עבור הכרת הטוב!

הארה יפה בנושא מהותי זה, אמר הגאון הצדיק רבי משה אהרן שטרן זצ"ל, משיג ישיבת קמניץ. הוא דיבר בישיבתו על דברי חז"ל בגמרא (ברכות ז, ב) שהראשונה שהביעה הכרת הטוב היתה לאה אמנו, שאמרה "הפעם אודה את השם". שאל רבי משה אהרן, אינני מבין; הרי כל הספרים הקדושים מבארים שאחד היסודות של עבודת השם זה הכרת הטוב.

אם כן, איך יתכן שלאבות הקדושים לא היתה כביכול המידה הזו, והראשונה שאמרה זאת היתה לאה? מה הכוונה בזה?

סיפר רבי משה אהרן ששאלה זו הציקה לו, והוא הלך לשאול את סבו, הגאון הצדיק רבי יעקב יוסף הרמן זצ"ל. שמע הרב הרמן וענה תשובה מופלאה:

"ודאי שלאבות היתה את מידת הכרת הטוב. אולם מה שלאה אמנו

המשך מעמוד 11 | הגה"ח רבי שמעון שפיצער שליט"א

של יו"ד בשאר חלקי היהדות. וכפי שאמרנו בהבלעה, שלא ויתר על סדר לימודו ושכל מה שעשה לא היה כדי להתפאר ולהגדיל את עצמו. ואע"פ שהרבה ממעשיו היו ידועים, הלא נתוודעו רק כמה שהיה מתרים את האנשים, אבל הוא עצמו לא היה מספר מאומו. זהו החלק שהקב"ה בוודאי רוצה שנעסוק בו, ונלמד מן האיש הצדיק איך לחיות את חייו.

(חלק ערוך ומקוצר מתוך שיעור יום שני כ' מנ"א תשפ"ג, - מתוך הוצאת מכון 'הביני')

וכיון שהוא עצמו חי, הוא משפיע חיות על כל סביבתו, והכל מסביב מתחיל לחיות ולשגשג.

עכ"פ מדובר בנקודות חזקות בענין מילוי השליחות. א. ללמוד לחדש בכל האופנים ולהתקדם עוד ועוד. ב. לראות כמה מילוי השליחות ממלא את האדם בחיות. ג. להיות מוכן לשלם מחיר. על האדם לומר: "אני יודע שילעגו עלי, אבל אני מוכן לכך כי אני רוצה למלא את שליחותי נכונה". ד. לעשותו נכונה בלי לוותר על קוצו

והנה לפני הימים הנוראים, כל אחד ואחד רוצה להתחזק, על כן אמרתי להביא כאן איזה חידוש שהתחדש אצלי בעניין של מצוות גמילות חסדים, ואם נוכל להתחזק בעניין זה, בוודאי יסייע לנו לצאת בדימוס בדין, שהרי הקב"ה גומל לאדם מידה כנגד מידה, ומי שיידבק במידת החסד, גם הקב"ה יטה משפטו כלפי חסד.

ידוע מה שאמרו חז"ל על הפסוק 'ולדבקה בו', שהרי אי אפשר להידבק בקב"ה כי הוא 'אש אוכלה', אבל אפשר וצריך להידבק במידותיו. כל יהודי ויהודי צריך להידבק במידותיו של הקב"ה וללכת בדרכיו.

אחת מאותן מידות שאנחנו צריכים לדבוק בהן היא מידת 'ורב חסד', ומעולם היה קשה לי: מה הפשט 'רב חסד'. איך אני יכול להיות 'רב חסד'? האם אני צריך לתת כל יום שקל לצדקה? אולי שני שקלים? אולי לנהוג כמו הרה"ק ה'דברי חיים' מצאנז וצדיקים אחרים שלא עלו על 'ציועם לפני שנתנו את כל הכסף שהיה ברשותם לצדקה? האם מוטל עלי לבקר חולים מבוקר ועד ליל? אולי לעסוק באיסוף כספים להכנסת כלה. מה ההגדרה של 'רב חסד', ואיך אנו יכולים להידבק בה?

הקושיא הזאת נתיישרה אצלי, רק לאחר ששמעתי את המעשה הבא, אודות הרה"ק רבי משולם פיש בן רבי מרדכי מטאהש זיע"א, שהיה איש אלוקים קדוש, וחי עמנו כאן בעולם עד לפני כשמונה שנים, ומעשה שהיה כך היה:

הרבי מטאהש היה בעל צדקה בכל מהותו, דרכו היתה לחלק סכומים עצומים לצדקה, והיה מתאמץ לגייס כספים לשם כך. עד כדי כך היתה חיבתו למצווה זו גדולה, שהוא הרגיש שחיי תלויים בה. כשהזדקן והגיע לגבורות, ניסו בני ביתו לעצור אותו מעט מהעיסוק במצווה זו, כי הדבר גזל ממנו כוחות רבים והעמיס על שכמו עול כבד מאוד, אבל הרופא הנוכרי שהגיע כדי לבדוק את הרבי, התרשם שמצבו הרפואי מחמיר בגלל עגמת נפש מרובה שנגרמה לו. בירר הרופא לסיבת הדבר, וכששמע זאת, אמר לבני המשפחה שלא יעניו למנוע מהרבי לעסוק במצוות צדקה, כי חייו תלויים בה. "הצער שאתם גורמים לו כשאתם מונעים ממנו לעסוק בגמילות חסדים", אמר הרופא, "גורם לזקן גדול הרבה יותר מהנזק שגורם לו העול שהוא מעמיס על שכמו כשהוא עוסק בצדקה ולוקח על עצמו פרויקטים כבדי משקל".

אחר ההקדמה הזאת, נגיע למעשה עצמו, וכך היה מעשה: יהודי אחד, עשיר מופלג הגיע מארה"ב לקנדה כדי להתברך מפיו של הרבי, וכדרכם של חסידים הביא עמו גם סכום כסף כ'פדיון' שנתן לרבי יחד עם ה'קוויטל'. אבל מאחר והוא היה נגיד לעמו ומשופע בממון רב, הוא הכניס למעטפה סכום כסף גדול במיוחד, של כמה עשרות אלפי דולרים, וכשהגיע לרבי נתן את הפתקה עם שמו ושם בני ביתו, ויחד עמה את המעטפה עם הסכום הגדול.

הרבי קיבל את המעטפה, הניח אותה על השולחן, וקרא את ה'קוויטל' במתינות ובכובד ראש גדול, ולאחר מכן הרים עיניו וברך את היהודי בכל טוב, והוסיף להרעיף על ראשו ברכות לרוב.

הרמתי את ידי למזווה כדי לנשק אותה, אבל הוא ראה שאני רק נוגע ומנשק ומיד עצר אותי: "רבינו הרמ"א אומר ביורה דעה סימן רפ"ה, שיש אומרים כשאדם יוצא מן הבית יניח ידו על המזווה ויאמר 'השם ישמור צאתי ובואי', לכן לא מספיק להניח את היד על המזווה, אלא גם לומר זאת!".

למחרת באתי ללמוד איתו שוב, וכשיצאתי, מתוך הרגל הושטתי ידי לנשק את המזווה, והרב שוב עצר אותי, אבל הפעם הוא כבר ממש לא הבין את ההתנהגות שלי.

"אני לא מבין", הוא אמר לי בקפדנות, "הרי אמרתי לך שהרמ"א אומר שצריכים לומר ה' ישמור צאתי ובואי. איך אתה יכול לנשק את המזווה בלי לומר זאת?". אמרתי לו ששכחתי כי אני לא התרגלתי עדיין, אבל זה היה ממש בלתי נתפס בעיניו: "איך אתה יכול לשכוח? זה הרי רמ"א מפורש! אפשר לשכוח רמ"א מפורש? יהודי צריך שתהיה לו אחריות לקיים כל מילה שכתובה בש"ע. מה זה פה, עולם של הפקר?".

אציין שלימים שאלתי את הגאון רבי משה שטרן, בעל ה'באר משה', ואמר לי שהסיבה שבזמנינו לא נהגו לומר ה' ישמור צאתי ובואי, משום שלא שכיח היקא כל כך, ובאמת כשיוצאים לדרך שיש בה חשש לסכנה, צריכים להקפיד על כך יותר.

עוד היה מעשה באותם ימים, כשלמדנו הלכות מליחה. הרב זצ"ל הסביר לי שיש שבעה טעמים שונים למה צריכים 'הדחה' של הבשר קודם מליחתו, חלק מהטעמים כתובים בט"ז חלק ב'פרי מגדים' וכו'. הוא מנה את שבעת הטעמים עד שהבנתי אותם היטב. למחרת כששבתי ללמוד איתו שוב, הוא ביקש ממני שאחזור על שבעת הטעמים. אמרתי טעם אחד, ועוד אחד, עד שלבסוף הגעתי לחמישה או לשישה טעמים, ואילו טעם אחד או שניים שכחתי.

הרב זצ"ל הסתכל עלי בכזה זעזוע עמוק, שנחלק בעצמותי עד עצם היום הזה. "אתה לא זוכר? איך אפשר לשכוח? זה הרי ט"ז, פרי מגדים! זה תורה! איזה מן דבר זה לשכוח חס ושלום את אחד משבעת הטעמים להדחה... זה בלתי נתפס! מילא מי שלא למד, נו, הוא לא יודע כי הרי לא לכל אחד יש רוח הקודש, ולא כולם יכולים לדעת דברים שלא למדו, אבל כבר למדת, איך אירע ששכחתי? רחמנא ליצלני!!!...".

בסך הכל למדתי עם הרב זצ"ל חודשיים, בשתי תקופות של בין הזמנים, הספקנו אולי כמה סימנים ב'יורה דעה', אבל היראת שמים שקיבלתי ממנו, זה היה שיעור לכל החיים. הוא לא הצליח להבין איך יהודי יכול לשכוח משהו שכתוב בהלכה. זה מעבר ליכולת ההשגה שלו...

נו... הלואי שזאת תהיה הגישה שלנו לכל דבר ודבר שלומדים. כל הלכה, כל דבר התחזקות, מוסר וחסידות, כל הנהגה טובה שרואים ושומעים, אדם שיידיע לקחת כל דבר כזה לעצמו, להפנים, לחרוט בזיכרון ולהתחיל להתנהג באופן מיידי כפי שהתברר לנו כעת שהקב"ה רוצה ומצפה מאתנו - או אז נזכה להגיע למידת 'אני לדודי ודודי לי'.

השיב לו הצדיק: "אכן, אני עשיתי קניין של הגבהה, והמעטפה על כל תכולתה הפכה להיות רכושי". לאחר מכן עשיתי בה כרצוני, כמו שאני עושה עם כל הרכוש שלי".

בשלב זה היה הגביר מתוסכל במיוחד: "אבל הרבי הרי לא פתח את המעטפה, בכלל, איך יכול הרבי לתת את המעטפה למישהו אחר בלי לדעת כמה כסף הוא מקבל בכלל, אולי זה הרבה יותר ממה שהוא צריך?".

השיב לו הרבי: "כשיהודי צריך עזרה, עוזרים לו. לא עושים חשבון 'כמה הוא צריך'..."

המעשה הזה, לימד אותי מה הפירוש 'ורב חסד'. הפירוש הוא שחסד צריכים לקיים עם חסד, כלומר בלי צמצום בכלל.

הרי ידוע שמידת החסד היא מתפשטת בלי גבול, ומידת הגבורה והדין היא מידת הצמצום ששמה גבול לכל דבר.

אם מגיע יהודי לאדם עשיר ומבקש ממנו עזרה, כמה ייתן לו העשיר? זה תלוי כמובן מי המבקש. אם הוא סתם קבצן פושט יד, העשיר ייתן לו דולר או שניים. אם הוא יהודי 'משלנו' שמחתן ילד, הגביר ייתן לו מאה דולרים. אם הוא ראש ישיבה, הוא יקבל אולי אלף דולרים...

העשיר הזה אינו גומל חסדים? בוודאי שהוא גומל. אבל זה לא 'ורב חסד'. כי את החסדים שלו הוא עושה עם צמצום, על פי דין. הוא שוקל בדעתו כמה מגיע למי שמבקש, ולפי זה נותן לו.

'ורב חסד' זה לתת בלי גבול, כל אחד כמה שהוא יכול. אבל בלי לבדוק את המקבל ולבחון כמה מגיע לו. מי שזוכה להידבק במידה הזאת, זוכה להידבק באחת ממידותיו של הקב"ה.

יצא אותו יהודי, וכנס אחריו 'משולח' מארץ ישראל, אברך שילדיו הגיעו לפרקם והיה זקוק לכסף להוצאות החתונות, אבל לא היתה לו פרוטה לפרוטה ולכן כיתת רגליו בניכר כדי לגייס כספים.

הגיע אל הרבי, ביקש את ברכתו וגם תינה צערו על כך שהוא נאלץ לכתת את רגליו ולשנות פניו ככרום כשהוא נצרך לבריות, כמו שאמרנו חז"ל.

הרבי לקח את המעטפה שהיתה על שולחנו, ובחיוך קורן משמחה של מצוה, העניק אותה לידידו של היהודי: "הא לך", אמר, "זה בוודאי יעזור לך בהוצאות החתונה".

יצא היהודי החוצה, והנה הוא רואה את הגביר הגדול שהיה אצל הרבי לפניו נכנס לרכב, מיהר אחריו ושאל אותו אם הוא יכול להתלוות אליו, שכן גם הוא ממשיך מכאן לארה"ב. היהודי העשיר הסכים בחפץ לב, וכך יצאו להם השניים לדרך.

לאחר שהתרווח מעט במקום מושבו, מוציא המשולח את המעטפה מכיסו, ופותח אותה כדי לספור את הדולרים הרבים שהעניק לו הרבי.

היהודי העשיר הבחין במעטפה, והיא היתה מוכרת לו מאוד. הוא פנה אל האורח שהתלווה אליו בחשדנות ושאל אותו: "מהיכן המעטפה הזאת?", והאיש השיב בפשטות: "הרבי נתן לי לפני כמה רגעים".

מיהר העשיר לסובב את המכונית על עקבותיה, שב לביתו של הרבי ופרץ לחדרו בסערה: "רבי, אני הבאתי לרבי סכום כסף גדול מאוד, ועכשיו אני רואה אותו בידי של מישהו אחר. הייתכן??".

הרבי הביט בו ולא הבין את טענתו: "נכון. אני הבאתי לו את המעטפה".

העשיר הוסיף לטעון: "אבל אני נתתי אותה לרבי, כדי שהיא תהיה של הרבי!!!"

המשך מעמוד 20 | מאת: הרב ישראל היימן

התמלאו דמעות... דפים צפופים מלאים בכתב יד קטן של חסדי ה' יתברך. לא הצלחנו לזהות מה כתוב, אבל זה היה מפעים.

"נו", סיים האברך, "אחרי סיכום כזה, פלא שאני שואל את השאלות האלו?..."

בפרשתנו מבוארת בארוכה מצוות ביכורים.

מגיע חקלאי שעמל שנה שלימה על השדה. חרש, זרע, השקה וזיבל. את מיטב שעותיו, כוחותיו ומרצו הוא השקיע בין רגבי האדמה. היום הוא כאן בבית המקדש עומד ומכריז בקול: "לומר שאיני כפי טובה!!"

אני מבין ויודע שהכל מאיתי יתברך. את הפרי הראשון הבאתי לכאן, להראות לבעל הבית האמיתי את תוצאות ההשקעה...

כל האירוע הזה מובא פסוקים אחדים, לפני ה'תכלה שנה וקללותיה' הגדול שיש - הקללות אותן אנו קוראים לפני ראש השנה, ובגמרא

שמחליט לקבל את השפע שלו בגלל שהוא נראה חגיר, מגדיר את צינור השפע שלו כך, והוא אכן יהיה חגיר כדי שהשפע ימשיך לזרום אליו.

לעומת זאת, אדם שבכל עת מרים עיניים למרום, ומודה לקב"ה שנתן לו צרכו בצורה חלקה ונעימה, אכן יזכה לכך שמוזנתו יינתנו לו בלי שום עיקול בדרך, בלי שום עיכוב או מניעה.

למעשה, האדם מגדיר את גורלו בידיים שלו. הוא פותח את המקרר, רואה אותו עמוס לעייפה במוצרים שונים, ולבסוף סוגר אותו בטריקת דלת ומכריז: "אוף, אין מה לאכול!". מה התוצאה? חלילה וחס באמת לא יהיה לו מה לאכול...

אדם זוכה לבריאות איתנה, כל גופו מתפקד כהלכה, ב"ה אין לו שום חולי ומכאוב. אבל מה, קצת כואבת לו האוזן והוא מיד מכריז: "עוד פעם אני חולה, כל הזמן אני חולה. הגוף שלי לא מתפקד כמו שצריך" - ה' ישמור מה שהאדם מביא על עצמו בדיבורים כאלו.

הוא אשר אמרה התורה: "ואמרת אליו" - איני כפוי טובה! אני רוצה עוד מעט לבקש "השקפה ממעון קדשך מן השמים", אני רוצה לבקש שהקב"ה יברך את עם ישראל, קודם כל אני מסדר את הנושא הזה, אני לא כפוי טובה. עכשיו אפשר לבקש בקשות. עכשיו אפשר להתוודות על החטאים ולבקש סליחה. אם הקב"ה סלח לך בשנה שעברה ולא הכרת לו טובה על זה, למה אתה מבקש סליחה שטוב? קודם תעריך את מה שכבר קיבלת, תגיד תודה, תכיר טובה ורק לאחר מכן אתה יכול לפצוח באמירת סליחות.

ויה"ר שנוכח שאכן תכלה שנה וקללותיה, ותחל שנה וברכותיה!

לעילוי נשמת אבי מורי רבי נתן ב"ר יחיאל מאיר הכ"מ, ורעייתו מרת רבקה ב"ר יהודה ע"ה

שוטפות ומנקות את הבית, קונות את המוצרכים, מבשלות את האוכל, ישבנו כאן במשך שעה ארוכה והתענגנו על מעשי ידיה ועמלה הרב של רעייתך. אנחנו חבים לה הכרת הטוב. איך נוכל להכיר לה טובה? לומר 'תודה רבה' זה לא מספיק! זאת התחלה טובה, אבל בזה לא יוצאים ידי חובת 'הכרת הטוב'. כדי להכיר טובה אנחנו צריכים לעזור לה, להוריד את הכלים מהשולחן ולקחת אותם למטבח, זה מראה שאנחנו מעריכים את מה שקיבלנו, ומכירים טובה על כך!".

באחרונה שוחחתי עם ידידי, איש 'דרשו' הרה"ג ר' יהודה זונדל וולס שליט"א, המוכר היטב בהיכלי התורה, מהפעילות הענפה שלו למען החדרת לימוד 'הדף היומי בהלכה' בהיכלי הכוללים.

הוא העיר את תשומת לבי לכך, שבכל מקום בסדר התפילה שבו יש בקשה שאנו מבקשים מבורא עולם, יש קודם לכן דברי שבח ותודה לבורא על מה שכבר קיבלו בעבר. תפילת שמונה עשרה מלאה בבקשות, היא תמיד באה אחרי 'פסוקי דזמרה' בבוקר, או אחרי 'אשרי' במנחה, ואחרי 'העושה לנו ניסים ונקמה בפרעה, אותות ומופתים באדמת בני חם', בתפילת ערבית.

בברכת המזון אנו מבקשים 'רחם נא ה' אלוקינו', זה מגיע רק אחרי 'נודה לך ה' אלוקינו', וכן על זו הדרך בכל מקום שהוא. 'ברכת כהנים' מגיעה אחרי 'מודים אנחנו לך', ועוד ועוד. ולמה? כי הכרת הטוב היא הבסיס לכל טובה וברכה שנקבל.

המשנה בסוף מסכת 'פאה' אומרת "וכל מי שאינו לא חגיר, ולא סומא, ולא פיסח, ועושה עצמו כאחד מהם, אינו מת מן הזקנה עד שיהיה כאחד מהם, שנאמר 'דורש רעה תבאנו'..."

לכל אדם יש צינור של שפע שיוזר אליו משמים, והאדם הוא זה שקובע אם הצינור יישאר ישר או שהוא יהיה עקום ומעוקל. אדם

האזינו לתוכנית 'הפותח בכל יום' בקו השיעורים של דרשו
כל הכתבות והתוכן משודרים להאזנה מדי יום מפי הרב אברהם פוקס

077-2222-666 שלוחה 31

עורך אחראי: הרב משה הרמן • גרפיקה: הרב צבי לוצקין • צילום: פוטו ציון, פלאש 90, שאטרסטוק
 כותבים: הרב יהושע לייבוון leib1964@gmail.com • הרב ישראל ליוש israel.layosh@gmail.com
 הרב אליעזר יוטקובסקי a6150805@gmail.com • הרב אברהם פוקס sefer012@gmail.com
 הרב ישראל היימן i0548467550@gmail.com • הרב יעקב לוסיגאמן eli.fridman123@gmail.com
 כתובת מייל לתגובות: info@dirshu.co.il • טלפון: 02-5609000 • הדפסה: חסר ואמנונה
 לקבלת העלון במייל: dirshu@dirshu.co.il

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

- ◆ מים שחיממו בהם בקבוק לתינוק - האם הם כשרים לנטילת ידים?
- ◆ המקפיד על 'גילוי' במים לשתייה - האם צריך להקפיד על כך גם במים לנטילת ידים?
- ◆ האם ניתן לטבול ידים לסעודה בשלולית של גשם?

הכוונה הנדרשת בנטילת ידים לסעודה

• הנוטל ידים לסעודת פת, צריך לכתחילה לכוון לשם נטילה המועילה לאכילת פת, בנוסף על הכוונה הנדרשת - לדעת פוסקים רבים - לשם מצוה דרבנן של נטילת ידים. ואם ראובן נוטל את ידי שמעון, די לכתחילה בכוונתו של ראובן השופך את המים, ואין צורך בכוונתו של שמעון. ובדיעבד, לדעת רוב הפוסקים הנטילה כשורה גם ללא כוונה כלל, אך יש אומרים שהנטילה פסולה, ולכן במידת האפשר יש לטול שנית, ללא ברכה. ורצוי שיטמא את ידיו על ידי נגיעה במקומות המכוסים, וכדומה, כדי שיתחייב בנטילה לכל הדעות, ויוכל לברך עליה.

המים הראויים לנטילת ידים

• מים ששימשו לנקיון, לקירור, לחימום, לריכוך מאכלים, וכיוצא בהם - פסולים לנטילת ידים, משום שהדרך לשפוך מים שהשתמשו בהם לצורך כלשהו, והם נחשבים כמי שפכים.

• מים שרחצו בהם ידים מלוכלכות, או שהדיחו בהם כלים - גם אם הכלים היו נקיים ולא היה עליהם אלא מעט אבק - המים פסולים, ואף אם לא חל כל שינוי בצבע המים.

• מי שופכין שעברו תהליך טיהור המכשירים לשתיית בעלי חיים - יש אומרים שהם פסולים לנטילת ידים, ויש שמצדדים להקל. ואם במהלך הטיהור הזרימום למעבה האדמה, והם צלולים, יש להקל.

• מים חמים שה'יד סולדת' בהם - כשרים לנטילה; ויש שפוסלים, ולכן, אם הדבר אפשרי, יש להמתין עד שהמים יתקררו.

• מים מלוחים, סרוחים, או מרים, שכלב אינו מסוגל לשתותם - פסולים לנטילת ידים, כיון שאינם 'בתורת' מים, ולא תיקנו

חכמים שתועיל נטילה במים כאלו.

• המחמירים שלא לשתות מים שהיו מגולים ללא נוכחות אדם בקרבם, רשאים לטול בהם ידים; ויש אומרים, שרצוי להחמיר במים לנטילה כבמים לשתיה.

שינוי צבע במים לנטילת ידים

• מים שצבעם השתנה מחמת דבר שנפל לתוכם או מחמת המקום שבו הם נמצאים - פסולים לנטילת ידים. ואם שב מראה המים לקדמותו, הרי הם חוזרים לכשרותם; ויש שהסתפק בדבר.

• מים שהלבינו מעט מחמת ריבוי אבנית, וכדומה, כשרים לנטילת ידים, משום שטבע האבנית לשקוע, ומראה המים עתיד לשוב לקדמותו, וכן משום שזהו טבע המים.

טבילת ידים לסעודה

• הטובל את ידיו במי נהר, מעיין, או ים - יוצא ידי חובת נטילת ידים לסעודה. ואף אם טבל יד אחת בנהר, ואילו את השניה נטל בכלי - יצא ידי חובה.

• הטובל את ידיו במי גשמים, יוצא ידי חובת נטילת ידים לסעודה. לדעת השולחן ערוך, די ברביעית מים, ולדעת הרמ"א - וכן דעת רוב הראשונים - נדרשת כמות של ארבעים סאה לפחות.

• הטובל את ידיו לסעודה - מברך 'וציונו על נטילת ידים', ואינו חייב לנגבן, אך מי שדעתו קצה באכילה בלא ניגוב, צריך לנגבן; ויש אומרים, שכל אדם צריך לנגבן.

• טבילת ידים לסעודה, או טבילת כל הגוף לטהרתו, מותרת לכתחילה במקוה חם, או במעיין חם.

"והסירותי"

עבוד חולי עמך ישראל

רבני קרן והסירותי בקריאה מיוחדת:

"כל מי שעיניו בראשו, יטול סניגוריה זו-של תרומ

שכל התורם לחולים -

החלטות

- א. כדאי וראוי מאד לכל אחד ואחד של בני בית התורם - כפי ששמו
- ב. קופת העיר תעשה ככל שביכול הנתונים שיזכו בברכת ופסק מ
- ג. דברי רשכבה"ג מרן הגר"ח קני ממש - מידה כנגד מידה לא יהי "הקהילות יעקב" זצ"ל.
- ד. אלו המצפים לדיווגם, הנחשבי
- ה. מידי ערב ראש חודש יעלה שלי שכל התורמים לא יהיו חולים, וז
- ו. ועד רבני קרן והסירותי ממנים א והסירותי - להתפלל כמנהגו של
- ז. אנו מקבלים על עצמנו בלי נדר "והסירותי מחלה מקרבך" שעל התורם לחולים לא יהיו חולים ב
- ח. כל התורמים הקבועים לקרן וה עליהם בס"ד מידי חודש בחדש

יצחק זילברשטיין

לזכות ההגנה ועד רבני

47

הודו על רשכבה"ג
ה"ר שמואל ז"ל נאמן
ה"ר חיים יהודה ז"ל נאמן
ה"ר חיים נפתלי
ה"ר ישראל ז"ל נאמן
ה"ר ישראל ז"ל נאמן
ה"ר ישראל ז"ל נאמן

"והסירותי"

עבוד חולי עמך ישראל

קופת העיר

שטר גזירת הקודש

כי הנריב הנכבד

היום כסוס שיש בו טעם לקרן "והסירותי מחלה מקרבך" שנטסדה
 קופת העיר כי רשכבה"ג מרן הגר"ח קנימסקי זצ"ל וזכותו זה שיהיה
 כנגד מידת השכל לברית וזכות סולק של רשכבה"ג זצ"ל
 כל השרם סכום שיש בו טעם לקרן והסירותי מחלה
 מקרבך שעי"קפת העיר
 יזכה מודה כנגד מודה שלא יהיה
 ודאי יהיו חולים בביתו

עבוד חולי עמך ישראל

עבוד חולי עמך ישראל

עבוד חולי עמך ישראל

כנס ועד רבני קרן והסירותי בבית נשיא "קרן והסירותי" עמוד ההוראה מרן הגר"י זילברשטיין, אשר היה נוכח בהתייסדות הקרן בבית רשכבה"ג מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל- ובהשתתפות מרן הגר"ש גלאי, הגרמ"ש קליין, הגרש"א שטרן, הגר"י קולדצקי, והגר"ש קניבסקי שליט"א | ראש חודש אלול תשפ"ג

ה לקרן 'והסירותי', כי היא מציאות ברורה ומוכחת לא יהיו חולים בביתו!"

ועד רבני קרן "והסירותי מחלה מקרבך" שנתכנסו בראש חודש אלול בבית עמוד ההוראה מרן הגר"י זילברשטיין שליט"א

ד להצטרף לתרומות לקרן "והסירותי מחלה מקרבך" שזו מציאות ברורה ומוכחת של סניגוריה והסרת המחלות מעל גנו מרבינו שה"ת הגר"ח קניבסקי זצ"ל וראינו בעינינו.

תה להגביר ולהוסיף את התרומות הקבועות לקרן "והסירותי מחלה מקרבך", הן לטובת חולי עמך ישראל, והן לטובת רן רשכבה"ג זצ"ל ש"כל התורם לחולים סכום שיש בו ממש - מידה כנגד מידה לא יהיה חולה ולא יהיו חולים בביתו".

בסקי זצ"ל מייסד הקרן, ופסיקתו ש"כל התורם לקרן והסירותי מחלה מקרבך שעל ידי קופת העיר סכום שיש בו חולים בביתו" שרירים וקיימים גם לאחר פטירתו ביתר שאת, כדברי רבינו זצ"ל בעצמו, וכפי ששמענו ממרן בעל

ו "פלג גופא" גם הם בכלל החולים, ובכלל ברכת וגזירת רבינו זצ"ל ש"לא יהיו חולים בביתו".

ח קופת העיר לציון הק' של רבינו חים קניבסקי זצ"ל, להעתיר שגם בחודש הבעל"ט תחקיים ברכת וגזירת רבינו זצ"ל לא יהיו חולים בביתם, כמו שנהג מרן זצ"ל בחיים חיותו להעתיר מידי ער"ח על כך.

ת עמוד התפלה מרן הגר"ש גלאי שליט"א לכנס מידי ערב ראש חודש מושב בית דין של גדולי ישראל ורבני קרן רבינו זצ"ל שגם בחודש הבעל"ט כל התורם לקרן עבור החולים - מידה כנגד מידה לא יהיו חולים בביתו.

להוסיף מידי כמה ימים בברכת המזון תפלה מיוחדת עבור תורמי קרן והסירותי "הרחמן הוא יברך את תורמי קרן ידי קופת העיר - שתתקיים בהם גזירת וברכת רבינו הגדול שמריהו יוסף חיים ב"ר יעקב ישראל קניבסקי זיע"א שכל ביתו".

ירותי יקבלו שטר מיוחד עם כתב וחתימת יד קדשו של רבינו הגר"ח קניבסקי זצ"ל, ועם פרטי התפלול שיעתירו ו, לאות ולעדוה.

יצחק שאול קניבסקי

יצחק קולדצקי

שמואל אליעזר שטרן

משה שאול קליין

שמעון גלאי

הטובה ביותר והסניגוריה הראויה ביותר בימים אלו, ולזכות ההיסטורית להכלל בתפלוליהם וברכת המזון של קרן והסירותי" - ולקבלת שטר גזירת הקודש, בתרומה שיש בה ממש לקרן והסירותי מס. 9000 חייגו כעת:

1-800-39-47-4

הַמְדַת יָמִים אוֹתוֹ קְרֵאתָ

ולפתע רבינו פורץ בבכי... היה זה בכי ממושך שלא הצליחו להפסיקו במשך דקות ארוכות. נבהלו התלמידים, ושאלוהו מה קרה? האם למחר ולהזעיק רופא? ורבינו עונה להם: "ודאי שכואב לי! אבל רק אתם יכולים להיות הרופאים..."

מרן הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצוק"ל, על קדושת השבת וההשפעה על נפש האדם

היה זה בשנים הראשונות בהן שימש רבינו כר"מ היה זה בשנים הראשונות בהן שימש רבינו כר"מ ביישיבת 'תפארת ציון', והוא אז אברך צעיר לימים. בשבת בצהריים - בשעות המנוחה, הלכו קבוצת בחורים מהישיבה וטיילו להנאתם ברחובות בני ברק. הם הרחיקו לכת והגיעו עד לרמת גן הסמוכה, ובדרכם נתקלו במגרש משחקים שהתנהל בו באותה עת משחק תוך כדי חילול שבת. מתוך סקרנות נעמדו שם דקות אחדות והביטו במשחקים. ביום ראשון בבוקר, החל רבינו במסירת שיעורו כדרכו, מתוך חמימות והתלהבות. ולפתע - - - רבינו פורץ בבכי... היה זה בכי של כאב עמוק, בכי ממושך שלא הצליחו להפסיקו במשך דקות ארוכות. נבהלו התלמידים, ושאלוהו מה קרה? שמא אינו חש בטוב? האם למחר ולהזעיק רופא?

ורבינו עונה להם: "ודאי שכואב לי! אבל רק אתם יכולים להיות הרופאים...". עוד התלמידים תמהים ולא מבינים, ורבינו פרץ בגערה שניקה עמה כאב עצום: "איך יתכן שבחורי ישיבה יורדים עד לדייטא תחתונה שכזו - נעמדים וצופים במשחק של חילול שבת?! לא רק שלא ממהרים לברוח מהמקום אלא עוד עומדים ומביטים?! - - -". ובקול רועד ונשנק מבכי התאונן על ירידת הדורות - "הלא אני וחברי מן הישיבה, היינו נזהרים מסרך רחוק של חילול שבת, וכמה מסרנו את נפשנו על כך..."

כך דיבר רבינו מכאב לב, כשבכיו אינו פוסק כל הזמן עד שנגע הדבר בלב אותם תלמידים שהשתתפו באותו טיול, וגם הם פרצו בבכי והזילו דמעות כמים.

כשראה רבינו את לבם הנשבר, והכיר על פניהם כי מבינים הם את חומרת מעשיהם ולא ישובו לכסלה עוד - נרגע רבינו, והרגיע גם את אותם תלמידים כשהוא מורה להם דרך תשובה - ולאט לאט שב סבר פניו המאירות לקדמותו, כשהוא ממשיך בשיעור כהרגלו.

(מתוך הספר 'רבי מיכל יהודה')

סח פעם רבינו על אוירת השבת המיוחדת השוררת בחוצות העיר בני-ברק, והשפעתה הברוכה על תושביה, ואמר: "הלא אמרו חז"ל (בר"ר מוד, א) 'לא ניתנו המצוות אלא לצרף בהן את הבריות'. המצוות מצרפות ומזככות את הבריות - כשיש ציבור שלם השומר את השבת כדת, הרי שהכל נראה מיוחד, זך וצרוף..."

אברך נכנס לרבינו ושאלה בפיו: הוצע לו לרכוש דירה במחיר מוזל, אלא שרוב תושבי אותו איזור אינם שומרי תורה ומצוות, והשבת מתחללת בו בראש חוצות.

שלל רבינו את ההצעה, באומרו: "על ידי ראיית חילול שבת, קדושת השבת מזדלזלת, ומעלתה מתקררת בנפש הרואה, רחמנא ליצלן".

אלא שאותו אברך, טען ואמר: "אחי גם הוא מתגורר בסביבה כיוצא בה, ולדבריו אין הדבר מפריע לו כלל וכלל. הוא מסתגר בביתו, משתדל שלא לצאת החוצה שלא לצורך, ואף תריסי החלונות הפונים אל הכביש מוגפים".

אך רבינו לא השתכנע, ואמר: "אין זה כך! אחיך פשוט התרגל לחילול שבת, והושפע מן הסביבה".

הוסיף רבינו ואמר בכנותו האופיינית: "מעצמי יודעני שכך הוא! ילדותי עברה עלי בעיירה וולוז'ין, אף שלא כל תושביה נמנו על שומרי תורה ומצוות, מכל מקום חילול שבת בפרהסיא לא היה שם כלל וכלל. היו אמנם סְפָרִים שהארכו במלאכתם, והרב היה צריך לדחוק בהם לסגור את חנותם טרם יעריב היום ותכנס השבת, אבל חילול שבת בפרהסיא לא היה. והנה, בבואי ללמוד בוילנא, בשבת הראשונה שיצאתי לרחובה של עיר, הבחנתי לתדהמתי בקיוסק פתוח, ואשה זקנה יהודיה מוכרת בו. הייתי אחוז הלם, כל גופי רעד ושערות ראשי סמרנו... נו, ומה קרה לאחר כמה שבועות? הייתי חולף על פני הקיוסק הפתוח לרווחה מתוך הרגל והשלמה עם המצב..."

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה